

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

18e jaargang

nummer 10

November / december 2018

KERKBEHEER

Pro-actief en inspirerend beleid maken

Rik Buddenberg

lid van het dagelijks bestuur van de VKB

De VKB in ontwikkeling

Gespecialiseerd in **restauratie** en **onderhoud** van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

van
hoogevest
architecten

bureau
voor architectuur
en restauratie

bureau voor
consultancy

bureau voor
architectuurhistorie
kariatiden

Links de Zuiderkerk in Enkhuizen met een
nieuw ontworpen kerkcentrum. Rechts de
Sint-Joriskerk in Amersfoort met nieuw in-
gebouwd meubel.

meer info op www.vanhoogevest.nl

Foto's Frank Hanswijk

MINDER KOSTEN VOOR HET BETALINGSVERKEER?

SKG

Stichting Kerkelijk Geldbeheer is dé financiële dienstverlener aan Protestantse kerken en aanverwante instellingen. Bij SKG kennen we de kerkelijke markt als geen ander! Veel kerkelijke gemeenten hebben het betalingsverkeer tot volle tevredenheid bij SKG ondergebracht.

Betalingsverkeer via SKG betekent:

- ↗ lage vaste kosten
- ↗ aanvullende maatwerk producten
- ↗ hoog serviceniveau

Vraag een vrijblijvend gesprek aan (0182) 58 80 00 of kijk voor meer informatie skggouda.nl.

KERKBEHEER

INHOUD

Voorzitterskolom Is meten echt weten?	5
Pro-actief en inspirerend beleid maken	6
Casus: Protestantse Gemeente Oosterbeek - Wolfheze	8
Opinie Levend geld en pastoraat	9
Gesprek met: Rik Buddenberg	11
Maandelijkse cartoon	13
Agenda	14
Kalender voor kerkrentmeesters	14
Producten	14
In dienst van de kerk Kerkmeester in een grote kerk	15
Orgel Dorpskerk te Pijnacker weer in gebruik genomen na restauratie	16
De orgelbank	17
Actueel	18
Vraag van de kerkrentmeester Goed werkgeverschap	21
Nogmaals: OZB en de kerk	22
Actie Kerkbalans	23
Bevoegdheden	24
VKB Partner Driebergen Accountants	26
Verenigingsnieuws	28
Geven en nemen	30
Onderscheidingen van de VKB	32
PKN Onderscheidingen	35

Scheppend vermogen

Als je de betekenis van het woord creativiteit opzoekt in het woordenboek kom je uit bij 'scheppend vermogen'. Die betekenis kun je mooi verbinden met het werk van een kerkrentmeester. Want behalve dat een kerkrentmeester zijn of haar verstand erbij moet houden is er zeker ook creativiteit nodig om op vol vermogen het werk te (kunnen blijven) doen.

In dit nummer leggen we de nadruk op vooruit kijken / beleid maken en de uitdagingen die hierbij komen kijken. Niet voor niets worden in dit nummer de woorden creativiteit, pro-actief, vitaliteit, PAKbit, FRIS en energie veelvuldig gebruikt. Met voorbeelden van gemeenten die op een verfrissende manier de toekomst tegemoet zien.

Ook het beleid van de VKB is in ontwikkeling. Met de verschillende veranderingen hopen we dat de leden sneller kunnen accelereren. In het interview met Rik Buddenberg, lid van het dagelijks bestuur, en bij het verenigingsnieuws leest u hierover.

Mariëtte van Ooijen
Eindredacteur

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Drs. C. de Raadt, Bodegraven, voorzitter
G. Koffeman, Oudewater, vice-voorzitter
Mr. P. van den Boogaart, secretaris en 2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Westerbroek, penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
Drs. R. Buddenberg, Zoetermeer, lid

Ereleden

D.G. Bijl en drs. G. van Soest

Redactie

J.M. Aarnoudse, hoofdredacteur, M. van Ooijen, eindredacteur, W. Hukom, N.J.M. de Jong en E. van Rijssen

Redactieraad

Mr. P. van den Boogaart, voorzitter,
J.C. Riemersma, dr. M. van der Meulen
en M. Nieboer

VKB Bureau

Vrieseweg 82,
3311 NX Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Tel. 078 - 639 36 66
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen

€ 30,- per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen € 28,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 26,- per abonnement. Abonnementsprijs voor niet-leden € 33,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW. ISSN 1568-8712. Abonnementen lopen per kalenderjaar. Opzegging kan tot uiterlijk 4 weken vóór de aflooptdatum. Er verschijnen 10 nummers per jaar (juli/ augustus en november/december zijn gecombineerde nummers).

Oplage & druk

5.500 ex. © november 2018
Verloop drukkerij

Foto omslag

Rik Buddenberg

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB) is op 1 januari 2005 opgericht. De Vereniging is de voortzetting van de Vereniging van Kerkvoogdijen in de Nederlandse Hervormde Kerk (VVK) en het Landelijk Verband van Commissies van Beheer in de Gereformeerde Kerken in Nederland (LVCB).

Leden van de VKB kunnen zijn: gemeenten, welke behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland, te weten Protestantse Gemeenten, Hervormde Gemeenten, Gereformeerde Kerken en Evangelisch-Lutherse Gemeenten, of federaties van deze gemeenten.

Deze leden worden in de VKB uitsluitend vertegenwoordigd door het college van kerkrentmeesters. Het ledenbestand van de VKB omvat ruim 93 % van alle bij de Protestantse Kerk aangesloten plaatselijke gemeenten.

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is een zelfstandige organisatie. Zij werkt wel ten dienste van de Kerk, maar neemt een onafhankelijke positie in ten opzichte van de Protestantse Kerk in Nederland.

Het doel van de VKB is drieërlei:

- belangenbehartiging voor de leden door deelname aan onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden binnen de kerk (voor medewerkers en predikanten), door participatie in organen en organisaties die van belang zijn voor kerkbeheer en door een rol te spelen in de beïnvloeding van ontwikkelingen binnen de kerk, zodat overal waar beleid gemaakt wordt voor of in de kerk het kerkrentmeesterlijk perspectief meespeelt;

- optreden als service instituut door het aanbieden van diensten die aansluiten op de behoeften van de leden;

- optreden als kennisinstituut door middel van deskundigheidsbevordering en het verzamelen, ontsluiten en ter beschikking stellen van informatie die voor colleges van kerkrentmeesters van belang is.

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN
&
TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

PHYSITEC BV

INGENIEURSBUREAU VOOR HET CULTUREEL ERFGOED

Onafhankelijk bureau voor:

- ❖ kerkverwarming en advies bij comfortklachten
- ❖ analyse van het binnenklimaat middels metingen
- ❖ klimaatverbetering voor behoud van orgel & interieur
- ❖ advies van energiebesparende maatregelen
- ❖ planbeoordeling & second opinions

Weena 290 | 3012 NJ Rotterdam | 010-282 1250 | www.physitec.nl | info@physitec.nl

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheuvel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

Amstelwijckweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

Is meten echt weten?

'Nederland voor het eerst in meerderheid niet religieus!' aldus een van de koppen die eind oktober van dit jaar in de kranten stond naar aanleiding van het recente onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Er is nog een minderheid in Nederland die zich lid noemt van een kerkelijke gemeenschap en daarmee lijkt deze conclusie voor de hand te liggen.

Het gaat wat mij betreft niet om de methodologische vraagstukken rond het onderzoek (wordt er bijvoorbeeld goed omgegaan met het onderscheid tussen hervormd/gereformeerd en protestant), maar om de gehanteerde redenering. En natuurlijk weten we met elkaar dat de platte conclusie zoals deze wordt getrokken niet zomaar waar is. Of we het nu leuk vinden of niet: we zijn de tijd voorbij dat religiositeit een op een werd uitgedrukt in kerkelijke participatie. Religieus gevoel en ook geloof worden naast deelname aan de bestaande en vertrouwde kerkgemeenschappen op vele manieren vorm gegeven. Soms in losse verbanden, soms in tijdelijke groepen, vaak ook in digitale platforms.

Dat stelt ons als kerken en daarmee ook als kerkrentmeesters voor ongekende vraagstukken. Kerkrentmeesters zijn vaak praktische mensen: ze denken in stenen, geld en structuren. Maar ook dat is vast te eenzijdig geformuleerd. We zien - juist in een situatie van krimp - colleges die zich uitgedaagd voelen door het vraagstuk van plaatselijke vitaliteit. Juist dan is het immers nodig na te denken over de toekomst, pro-actief te handelen, handreikingen te bedenken voor toekomstig beleid. Wat is er nodig om voor de toekomst plaatselijke gemeenschappen in stand te houden: samenwerking, vernieuwing, investering wellicht? Andere en eigentijdse vormen van organiseren misschien. Maar wellicht ook herijking van oude vormen. Neem de aandacht die er in toenemende mate is voor de plaats van de dorpskerk. Bij uitstek de markante plek midden in de lokale samenleving, voor de gelovige, maar breder. Soms muzikaal van betekenis,

soms diaconaal aanwezig en af en toe schuilplaats voor mensen in de knel, zoals laatst in Katwijk en in Den Haag. Dergelijke voorbeelden overstijgen het denken in percentages, in meerderheden en minderheden.

Rond het tijdstip van uitkomen van dit exemplaar van Kerkbeheer staan wij in een symposium ter ere van het afscheid van mijn voorganger, Peter de Lange stil bij de toekomstige rol van de kerk in de samenleving. Vanuit diverse invalshoeken kijken we naar voren. Een vooruitblik naar wat de maatschappelijke betekenis van de kerk, zijn gebouwen en zijn menselijk kapitaal ook dan kan zijn. Is het een vrijplaats, een stilteplek? Of een kritische factor tegenover de wijze waarop we met elkaar en de schepping omgaan? Of het diaconale antwoord op de participatie samenleving? Een beweging?

Vragen te over, maar op een bepaalde manier ook vertrouwen in een Godgegeven perspectief. Eens zal de steppe immers bloeien!

By Famartin (talk · contribs) - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=27155068>

Pro-actief en inspirerend beleid maken

Tekst Jos Aarnoudse

In zijn bijdrage aan het symposium Kansen voor Kerken in 2010 sprak dominee Piet de Jong mild-kritisch over ons kerkrentmeesters. Hij verlangde naar een soort geestelijke en creatieve opwekking in de colleges van kerkrentmeesters. Citaat: "Regelmatig vrees ik dat in deze colleges in onze kerken de meest saaie, kille, oncreatieve en niet te bewegen zusters en broeders zitten". "Nooit denk je aan mensen die overlopen van ideeën en creativiteit. Waar ze goed in zijn is rekenen." Gelukkig maar, denk ik dan bij het laatste. Stel, dat dat ook niet in de haak zou zijn. Dan zijn we helemaal ver van huis. Als je deze uitspraak van ds. De Jong, die natuurlijk prikkelend bedoeld is, eens aanhaalt bij een groepje kerkrentmeesters, wordt er meestal een beetje zuinig gekeken. Er wordt wel een beetje gelachen, maar als een boer die kiespijn heeft. Toch is het wel een beeld dat bestaat. Klopt het ook? Als we het onterecht vinden als kerkrentmeesters, zijn wij vooral zelf degenen die het hebben te corrigeren. En wel door een andere praktijk te laten zien. Zelf ben ik ook kerkrentmeester. Zijn mijn medekerkrentmeesters saai, kil en niet te bewegen? Vind ik niet. Maar hoe zit het met 'oncreatief'?

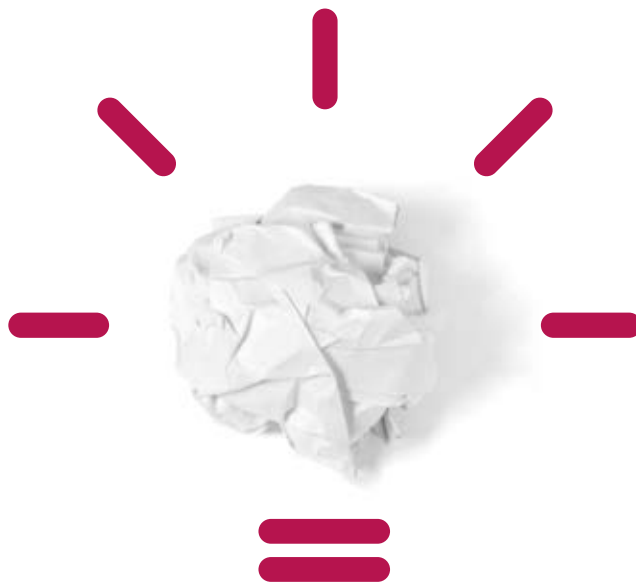
Kerkbeheer geestelijke zaak

Een poosje terug schreef ik de volgende inleiding voor een groepje kerkrentmeesters: "Kerkbeheer is wat mij betreft een volop geestelijke zaak. Zeker, de goede herder kent een andere logica in de afweging van kosten en baten dan 'de hogepriester van dat jaar'. Waar de laatste zegt: laten we die éne maar opofferen, opdat niet het gehele volk te gronde gaat (Johannes 11: 50), neemt de eerste wel degelijk een fors risico door de negenennegentig van zijn kudde alleen te laten. Hij pleegt een forse inspanning ten bate van die éne die verloren dreigt te gaan (Lucas 15:4, vgl. Johannes 10:1-19). Kortom: er kunnen soms forse inspanningen gevraagd worden ten behoeve van een getalsmatig kleine opbrengst, bijvoorbeeld ten behoeve van het welzijn van een enkeling. Tegelijk is dit ook in het Koninkrijk van God

niet onbegrensd of van wijsheid gespeend. Jezus kan zijn discipelen ook aanraden om daar waar 'het ploegen op de rotsen' is het stof van de voeten te slaan en een andere strategie te volgen (Matteüs 10:14). Of Hij roept hen op het net aan de andere zijde uit te slaan (Johannes 21:6). Hij kan in het kader van omgaan met geld zeggen, dat de kinderen van deze wereld soms met meer overleg te werk gaan dan de kinderen van het licht (Lucas 16:8-9). Daarmee zag Hij op de zogeheten 'onrechtvaardige rentmeester'. Het verstandige was dat hij vooruit keek en creatief was. Hij was pro-actief."

"Jezus roept zijn discipelen op de tekenen van de tijd te verstaan, zodat men voorbereid is op wat komen gaat, zoals men zich afstemt op de weersverwachting (Lucas 12: 54-56). Hij geeft het voorbeeld van een

bouwmeester en een veldheer, die tevoren een bestek of een strijdplan maken en ook tevoren uitrekenen of zij de beoogde inspanning tot een goed einde kunnen brengen (Lucas 14:28-33). Dit staat niet in tegenspraak met de oproep van Jezus om niet bezorgd te zijn (Matteüs 6:25-34), noch met het voorbehoud van Jacobus (Jacobus 4:13-16). Juist het besef dat wij leven en handelen vanuit 'gegeven goed' bepaalt ons bij onze verantwoordelijkheid als 'goede rentmeesters over de velerlei genade Gods' (1 Petrus 4:10). Wij weten maar al te goed dat 'indien de HERE het huis niet bouwt de bouwlieden er tevergeefs aan zwoegen' (Psalm 127: 1). Ondertussen is het wel degelijk de bedoeling dat de bouwlieden zwoegen en hun verstand erbij houden en goed kunnen rekenen en dat wij goede rentmeesters dienen te zijn over het ons toevertrouwde goed."

Toetssteen: bijdrage aan de Grote Opdracht

“Een belangrijke toetssteen bij de inzet van mensen en middelen binnen het Koninkrijk van God lijkt de vraag te zijn welke de meerwaarde van onze inspanning is (menselijkerwijs gesproken) ten bate van de Grote Opdracht, zoals Jezus zijn discipelen meegaf (het zogeheten ‘zendingsbevel’, Matteüs 28:16-20). Ook nu beseffen wij dat de wegen des Heren ondoordringelijk kunnen zijn. Het openen van harten of levens voor de weg van het geloof behoort niet tot de maakbaarheid van ons handelen. Tegelijk hebben wij wel degelijk middelen ontvangen om mee te werken: de verkondiging van het Evangelie, de bediening van de sacramenten, het pastoraal en diaconaal omzien naar mensen, de gemeenschapsvorming. En alle ondersteunende zaken die dat faciliteren. We mogen erover nadenken wat naar ons beste weten in gehoorzaamheid aan de Heer, de beste manier is om mensen van onze tijd te bereiken met de kracht van het Woord van God, en hen – waar zij ontvankelijk zijn voor dat Woord – toe te rusten tot een vruchtbaar leven als christen. We doen niet maar wat. We proberen met beleid onze middelen in te zetten en mensen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid.”

Beleid maken als inspirerend proces

En daar hebben we meteen een paar steekwoorden te pakken: werken met beleid, pro-activiteit, creativiteit, vooruitkijken, faciliteren. Beleidsplannen maken kun je opvatten als een bureaucratische plicht. Papier produceren waar het dan op staat.

Maar je kunt het ook aangrijpen om met elkaar in gesprek te gaan. Welke visie hebben wij voor ons kerk-zijn voor de nabije toekomst in de omgeving waar we bestaan. Belangrijker is het proces naar een beleidsplan toe, dan het eenmaal geformuleerde document. Belangrijker is het vervolg: hoe zetten we de stappen om onze visie om te zetten in ontwikkeling. Ik versta de prikkelende uitspraak van ds. De Jong zo, dat we als kerkrentmeesters niet in de afwachtende houding moeten blijven zitten. Wij zien ook wat er gaande is met de kerk. Welke roeping zien we, behalve het met kunst- en vliegwerk sluitend houden van de begroting? Zeg ik nu, dat het sluitend houden van begroting er niet toe doet? Nee, natuurlijk niet, maar ik zeg wel, dat we verder vooruit moeten zien te kijken dan het aankomende jaar, samen met onze kerkenraden, samen met onze gemeenten.

Kerkrentmeesterlijke tools inzetten voor toekomstgericht beleid

Dat begint ermee dat we in ons eigen kerkrentmeesterlijk domein proberen onze zaakjes op orde te krijgen in pro-actieve zin. Hoe kunnen we zodanig vooruit kijken dat we de bedreigingen goed in beeld krijgen, maar ook de kansen? Vanaf 15 oktober dit jaar kan elke gemeente starten met FRIS. FRIS is het nieuwe en gebruiksvriendelijke ‘Financieel Rapportage en Informatie Systeem’, dat is ontwikkeld door de landelijke dienstenorganisatie van de kerk voor o.a. colleges van kerkrentmeesters. Het is bedoeld om voortaan begrotingen en jaarrekeningen mee in te

dienen voor afhandeling door de toezichthoudende Classicale College voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB). Er zitten tegelijk andere voordelen aan zoals dat begrotingen en jaarrekeningen eenduidig en makkelijk op te stellen zijn naar de (voorgeschreven) schema’s van de kerk. De VKB vindt een goed onderscheid tussen een toezichthoudende rol en een adviserende en dienstver-

“Regelmatig vrees ik dat in deze colleges in onze kerken de meest saaie, kille, oncreatieve en niet te bewegen zusters en broeders zitten”

lenende rol van groot belang. Ondertussen zien wij de voordelen om voor gemeenten via een systeem als FRIS met nadere aanvullingen te komen tot eenduidigheid en vergelijkbaarheid, maar ook tot goede prognoses en betekenisvolle vergelijkingen. De VKB wil graag bijdragen aan een verdere uitbouw van dit soort pro-actieve digitale hulpmiddelen ter versterking van het financieel beheer van de plaatselijke gemeenten. Waarom? Om op een pro-actieve, inspirerende manier met kerkenraden en gemeenten samen beleid te maken voor de toekomst.

Casus:

Protestantse Gemeente Oosterbeek-Wolfheze

De VKB afdeling Gelderland houdt haar ledenbijeenkomsten steeds in een andere plaats in Gelderland. Men is te gast in een plaatselijke gemeente. De kerkrentmeesters van die gemeente geven dan een blik in de eigen keuken. Zo ook in maart 2018 in Oosterbeek. Dhr. Hans van der Ros, voorzitter van het college, verzorgde een presentatie. Het beeld dat naar voren kwam was herkenbaar: fuse-rende gemeentes, krimpende gemeentes, kerkgebouwenvraagstuk, predikantsformatie. Dat was niet het opmerkelijke. Hij noemde in zijn presentatie de Protestantse Gemeente van Oosterbeek-Wolfheze een 'doorsnee pluriforme protestantse gemeente'.

Het opmerkelijke was hoe er sinds een tijdje opgewekt beleidsmatig mee wordt omgegaan. Verteld werd hoe het proces van fusering van drie naar één gemeente plaatsvond, hoe de beslissingen om te komen tot concentratie op twee kerkgebouwen tot stand was gekomen, hoe men de financiële ontwikkeling van de gemeente naar de toekomst toe in beeld had gebracht, uitdagingen had geformuleerd, maar ook hoe de organisatie van de huidige gemeente

geheel was 'gemoderniseerd'. Uit alles bleek: men weet wat men doet. Men laat zich niet verslaan door de demografische ontwikkeling. Realistisch over een daling in ledental die nog wel een tijdje door zal gaan. Nu is nog 14,5 % van de bevolking van Oosterbeek en Wolfheze protestants. Maar in de jongere segmenten ligt dat beduidend lager. Doordat er wel verplichtingen (personeel met name) zijn, is er een duidelijk tekort in de exploitatie, maar er is een plan gemaakt om dat in de loop van 10 jaar terug te brengen, zonder in de problemen te komen wat betreft de noodzakelijke continuïteitsreserve.

Ook is er ruimte opgenomen om te blijven investeren. Zo is er geïnvesteerd in het gebouw dat de gemeente nu gebruikt (verduurzaming). Ook wordt de oude monumentale dorpskerk van Oosterbeek in goede conditie gehouden, die zeer gewild is voor bijzondere diensten en andere gelegenheden (waarmee ook weer heel wat inkomsten kunnen worden gegenereerd).

Na afloop zagen we het beleidsplan van de 'Kerkgroep Beheer'. Dat is het college van kerkrentmeesters. "Het

CvK speelt op beheers- en financieel terrein een belangrijke rol bij de uitvoering van het beleidsplan van de Protestantse Gemeente Oosterbeek-Wolfheze. Tegelijkertijd is het verantwoordelijk voor het aanleveren van bouwstenen en het aangeven van de financiële en materiële randvoorwaarden voor het te ontwikkelen beleid." Mooi: niet alleen randvoorwaarden, maar ook bouwstenen! Geheim: de 'Kerkgroep Beheer' heeft goed en gedocumenteerd werk gemaakt van het onderzoeken van de te verwachten ontwikkelingen voor de komende tien jaar, maar schetst ook mogelijkheden om er op een realistische en creatieve manier als gemeente mee om te gaan.

Conclusies op de laatste sheet van de presentatie van Van der Ros:

- Levende gemeente met veel activiteiten
- We kunnen leven met voortgaande krimp
- Na genomen maatregelen ziet de toekomst er financieel beter uit
- Uitdaging: alert blijven op nieuwe ontwikkelingen.

Levend geld en pastoraat

Tekst en beeld Jos Aarnoudse

Eind oktober waren we met twee VKB-mensen betrokken bij een workshop tijdens het Inspiratiefestival op Terschelling. Het thema van de workshop was 'geld en kerkvernieuwing'. Bert van Rijssen, werkzaam bij ons kantoor, liet ons vooral de cijfers en de trends zien. Dominee René de Reuver, scriba van de synode, hield een korte inleiding. Zelf mocht ik als gespreksleider optreden. Er ontsponnen zich boeiende gesprekken. Eén van de punten die aan de orde kwamen was de kwestie van 'levend' en van 'liggend' geld in relatie tot het pastoraat. Gelukkig deden er ook wat mensen uit de Rooms-katholieke Kerk mee. Zij haalden ons meteen uit ons PKN-jargon. Want in dat jargon staat 'levend geld' voor de financiën die je van gevers, donateurs en meebetallende kerkleden ontvangt via collecten en overboekingen. Het 'liggend geld' is daarentegen het aanwezige vermogen, dat uit het verleden stamt, voor zover het niet vastligt in zaken die direct nodig zijn voor het kerk-zijn (zoals bijvoorbeeld het kerkgebouw of een pastorie). Dat vermogen levert meestal rendement op (rente of pacht). Dat zijn dan inkomsten uit 'liggende gelden'. Ook kan 'liggend geld' zelf worden aangesproken, maar dan teer je in op het vermogen. Onder 'pastoraat' wordt in de financiële rapportages binnen de Protestantse Kerk die post verstaan die slaat op de kosten voor predikantsplaatsen (en/of een pastoraal werker).

Is er een relatie tussen de kosten voor het pastoraat en levend geld? Of anders gevraagd: is het gezond als het

werk van een dominee wordt bekostigd uit de opbrengst van vermogen? Of hoort het zo te zijn dat de gemeente die een dominee beroept zelf in staat moet zijn die te betalen? De discussie gaat dan al snel in de richting van de vraag wat de predikant precies doet. Is het puur gericht op de pastorale zorg aan de eigen gemeenteleden en het verzorgen van kerkdiensten in de eigen kerk? Dan zijn er nogal wat mensen die vinden, dat je dat zelf samen moet bekostigen en niet moet willen teren op geld uit het verleden. Anderen zeggen daarentegen: als nu een rijk gemeentelid ons een vermogen nalaat omdat hij of zij graag wil, dat de kerk hier netjes wordt bijgehouden en er ook in lengte van jaren kerkdiensten gehouden kunnen worden, ook als de gemeente zelf eigenlijk te klein is geworden, mogen we dat geschenk dan niet gewoon in dankbaarheid aanvaarden? Jawel, zeggen anderen dan weer, als je maar niet voor een dubbeltje op de eerste rang wilt zitten, en het je niet lui maakt om ook zelf wel degelijk naar vermogen bij te dragen aan de kerk en het Koninkrijk van God. Weer anderen zeggen: hoort de kerk wel vermogens in stand te houden? Waar is dat voor nodig, als het ver uitgaat boven de noodzakelijke continuïteitsreserve voor de eigen verplichtingen? Maar dan wordt er weer gezegd: we houden het achter de hand als 'appeltje voor de dorst'. Waarop de reactie komt: maar je kunt het zo lang achter de hand houden, dat er zometeen nog wel geld is, maar geen mensen meer die het kunnen besteden aan nuttige dingen voor het Koninkrijk van God.

Stelling van de maand

Heeft u een mening, wilt u erop reageren?
Laat het ons weten via: info@kerkrentmeester.nl

De stelling:

Eigen pastoraat moet betaald worden uit levend geld. Liggend geld dient ingezet te worden voor investeringen en projecten van vernieuwing ten behoeve van de missionaire roeping van kerk en gemeente.

Schaapsound is de leverancier voor spraak- en muziekinstallaties, liturgieprojectie en HD KerkTV

Grutte Tsjerke Ternaard

Zwolle   www.schaapsound.nl
Ridderkerk   info@schaapsound.nl
Roermond   Tel: 085-0663333

MONDIAL MOUVERS
Kattenberg Verhuizingen

MONDIAL MOUVERS
Aad de Wit Verhuizingen

**Dé verhuizers
van de VKB**

**#VRIJBLIJVENDE
OFFERTE EN
DESKUNDIG ADVIES
OP MAAT**

#0800 - 022 17 22

Lees meer op www.vkb-verhuizingen.nl

Gesprek met:

Rik Buddenberg

Tekst Bert van Rijssen **Beeld** Rik Buddenberg

Rik Buddenberg (Apeldoorn, 1953) trad in 2018 toe tot het hoofdbestuur van de VKB en is sinds kort lid van het dagelijks bestuur met in zijn portefeuille het recente dossier pro-actief kerkbeheer. Genoeg reden voor een kennismakingsgesprek: wie is Rik Buddenberg en wat verstaat hij eigenlijk onder pro-actief kerkbeheer?

Wat kun je vertellen over je activiteiten als vrijwilliger?

"Ik heb daar jarenlang weinig tijd voor gehad: als wethouder en burgemeester is je agenda meestal overvol, ook 's avonds. Wel ben ik gedurende die tijd twaalf jaar voorzitter van het Kantoor Kerkelijke Administratie-/Goederen (KKA/KKG) geweest. Sinds voorjaar 2015 ben ik voorzitter van het College van Kerkrentmeesters in Zoetermeer, en sinds drie jaar voorzitter van de Protestants-Christelijke Ouderenbond PCOB. Wij zijn aan het fuseren met de Katholieke Bond voor Ouderen tot KBO/PCOB. We worden dan de grootste ouderenbond met 240.000 leden, maar het is een ingewikkeld proces. De structuren en culturen van beide bonden verschillen van elkaar en we willen dat onder één noemer brengen. Verder is de problematiek daar wel enigszins vergelijkbaar met die van de VKB: de plaatselijke afdelingen vormen de kern, daar vindt vergrijzing plaats en is er een vitaliteitsboost nodig vergelijkbaar met wat er op dit moment in de VKB gebeurt. En nu ik ook ben toegetreden tot het bestuur van de VKB, ben ik een echte 'beroepsvrijwilliger' geworden."

"En nu ik ook ben toegetreden tot het bestuur van de VKB, ben ik een echte 'beroepsvrijwilliger' geworden"

Wat trekt je aan in het vrijwilligerswerk?

"Vanuit mijn overtuiging wil ik graag iets betekenen voor christelijke organisaties. En dan vind ik bestuurlijke functies leuker dan toezichtfuncties. In toezichtfuncties toets je achteraf, als bestuurder heb je veel meer invloed op het beleid van je organisatie, je zit echt aan de knoppen, dus ben je meer initiërend bezig."

En waarom bij de VKB?

"Als voorzitter van het CvK van Zoetermeer krijg je te maken met de traditionele problematiek van veel kerkelijke gemeenten, met teruglopende inkomsten en leden, en hoe je als kerkrentmeester dan de eindjes aan elkaar kunt knopen. Dat heb ik een paar jaar gedaan, en dan ontstaat de behoefte om op hoger abstractieniveau je ervaring in te zetten. Eerst werd ik bestuurslid van de afdeling Zuid-Holland, woonde een vergadering van het hoofdbestuur met de provinciale afdelingen bij en toen begon het balletje te rollen. Eerst werd ik lid van het hoofdbestuur, en toen door het vertrek van Peter de Lange een vacature ontstond, DB-lid."

Hoe kijk je nu tegen de VKB aan?

“Toen ik aantrad als bestuurder speelde de discussie of een belangrijk deel van de VKB bureaubezetting op moest gaan in een koepel met de Dienstenorganisatie en het KKA/KKG. Dat is op het laatste moment niet doorgegaan, en ik vind dat achteraf een gelukkige keuze. Het is belangrijk dat kerkrentmeesters binnen de Protestantse Kerk een afzonderlijke organisatie hebben. Juist in een situatie van krimp moet je kritisch nadenken over wat je mogelijkheden en middelen zijn en kerkrentmeesters moeten dan initiërend optreden. Ik heb vooral in groeigemeenten gewerkt en daar kreeg je altijd meer subsidies, een quasi automatisch proces, en nu is dat omgekeerd. Dan is het belangrijk dat de VKB aparte identiteit behoudt.”

Is de VKB dan voldoende geëquipeerd?

“We zijn maar een kleine organisatie en we moeten zorgvuldig met onze mensen omgaan, zo efficiënt mogelijk inzetten. En we hebben beleidsmatig een belangrijke draai gemaakt, met de overgang naar pro-actief kerkbeheer. Belangrijk en noodzakelijk.”

Daarmee maken we de brug naar het tweede onderwerp: pro-actief kerkbeheer en IT, het project PAKBit waar dit nummer van Kerkbeheer vooral over gaat en dat de heer Buddenberg als DB-lid in zijn portefeuille heeft.

Kun je in één zin omschrijven wat PAKBit inhoudt?

“PAKBit is een instrument om de vitaliteit van een kerkelijke gemeente te meten.”

En als je meer zinnen mag gebruiken?

“Op dit moment wordt door de Protestantse Kerk het FRIS systeem (Financieel Registratie- en Informatiesysteem, waarover in het septembernummer van Kerkbeheer uitvoerig is gerapporteerd) geïntroduceerd. De bedoeling daarvan is om de aanlevering van begrotingen en jaarrekeningen van gemeenten te uniformeren. Het lijkt een beetje op een belastingformulier, met een uniforme structuur, en deels al voor-ingevuld. Het voordeel is dat hiermee uniform toezicht mogelijk is, vroeger waren er verschillen in toezicht per regio. Komend jaar is het werken

ermee door kerkelijke gemeenten nog facultatief, het jaar daarna wordt het ‘verplicht’. Er komt een schat aan informatie beschikbaar. PAKBit is een vervolgstap op FRIS, op basis van die informatie kunnen kengetallen, zogenaamde Key Performance Indicators (KPI's) worden ontwikkeld. Die KPI's hebben betrekking op de vier kernbegrippen voor vitaliteit: mensen, geld, gebouwen en organisatie. Voorbeeld van een kengetal is: wat is het aandeel van de kosten van gebouwen in de totale inkomsten (als dat meer dan 50% is heb je een probleem want dan blijft er te weinig over voor het pastoraat). Ook belangrijk is het kunnen vergelijken met andere gemeenten, we noemen dat benchmarking. Het is een soort dashboard. FRIS is primair bedoeld om de Dienstenorganisatie toezicht op gemeenten te kunnen geven. PAKBit gaat verder: de bedoeling is om gemeenten adviezen te geven en ze diensten aan te bieden om hun vitaliteit op een hoger plan te brengen. Dat is bij uitstek de opdracht voor de VKB om daar verder mee aan de slag te gaan.”

Hoe ben je bij pro-actief kerkbeheer betrokken geraakt?

“Toen ik toetrad tot het DB werden de portefeuilles opnieuw verdeeld. PAKBit lag bij Cor de Raadt, maar hij werd na het vertrek van Peter de Lange voorzitter. Dus die portefeuille viel vrij en is naar mij doorgeschoven. In mijn tijd als lokaal bestuurder heb ik de portefeuille financiën gehad. Dus mijn expertise ligt daar. Wat verder van belang is: als voorzitter van het CvK in Zoetermeer werd ik geconfronteerd met een financieel probleem; we hebben bezuinigingsvoorstellen geformuleerd maar de discussie erover liep spaak. Er moest eigenlijk een kerkgebouw worden afgestoten maar daarover ontstonden tegenstellingen tussen de verschillende ‘bloedgroepen’ binnen de gemeente. Cor de Raadt had net in die tijd in Kerkbeheer een artikel over proactief kerkbeheer geschreven, en tijdens het VKB congres in dat jaar kreeg Wim Oosterom, penning-

Rik Buddenberg is getrouwd, heeft drie kinderen (nu allemaal de deur uit) en woont in Zoetermeer. Hij volgde een universitaire opleiding rechten (kandidaats) en economie (doctoraal) aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Daarna vertrok hij naar Den Haag (“waar de banen waren”) werkte ruim tien jaar bij het Centraal Planbureau en verschillende departementen (Sociale zaken en VROM). Vanaf 1988 werd hij actief in de lokale politiek, eerst als gemeenteraadslid in Zoetermeer, later als wethouder (tot aan de verkiezingsnederlaag van het CDA in 1994).

Daarna was hij negentien jaar lang burgemeester in Sassenheim en Pijnacker/Nootdorp. Sinds 2014 deed hij verschillende dingen in het verlengde van zijn vroegere werk, als ZZP'er en in verschillende toezichthoudende functies. Die zijn nu allemaal afgebouwd; zijn nieuwe activiteiten liggen allemaal in de vrijwilligerssfeer.

meester CvK uit Amersfoort, de VKB-Mercer/ Marsh award voor zijn vitaliteitsscan. Ik dacht: "Dát is het", heb Wim uitgenodigd voor een presentatie in Zoetermeer aan de kerkenraad, het CvK en de predikanten, en daarna zijn we in Zoetermeer hetzelfde decentrale model als in Amersfoort gaan hanteren. Zo zie je trouwens hoe belangrijk zo'n congres is: het is een toogdag, dán zie je het, je pakt het op en je gaat ermee aan de slag."

Wat zit er nog meer in PAKBit dan de FRIS data?

"Eerst wil ik iets kwijt over de verhouding met de Dienstenorganisatie. Onze basishouding is altijd gericht op samenwerking, ons hogere doel is hetzelfde, namelijk de positie van de kerk in Nederland zo sterk mogelijk maken. Maar in het verlengde van de eigen identiteit van kerkrentmeesters is PAKBit vooral voor de VKB en de kerkrentmeesters, en FRIS is meer gericht op toezicht. Waar FRIS geen informatie biedt, zoeken we overleg met de Dienstenorganisatie hoe die te verzamelen. Vaak is de informatie wel bij de Dienstenorganisatie voorhanden maar is hij opgenomen in andere databestanden, bijvoorbeeld die van de Werkgroep Ontzorging Gebouwen."

Risico's? Kansen?

"Een risico van FRIS en PAKBit is dat het door gemeenten als een controle-instrument wordt beschouwd, en de au-

tonomie van gemeenten wordt aangetast. Dat is nadrukkelijk niet zo bedoeld, het gaat veel meer om deskundigheidsbevordering; om aan gemeenten aan te geven wat ze op basis van een vitaliteitsscan kunnen doen. Daarom ook is de VKB de afzender van PAKBit, er is dus geen enkele dreiging dat we kerkrentmeesters gaan controleren. De VKB staat voor deskundigheidsbevordering en dienstverlening. Mijn hoop is dat over drie jaar beide instrumenten zodanig uitontwikkeld zijn dat ze gebruikt kunnen worden door kerkelijke gemeenten. En dan zou een deelname door 50 % van de gemeenten een mooi percentage zijn."

Wat zou, in dit verband, jouw oproep aan kerkrentmeesters kunnen zijn?

"Wees niet te bescheiden, wees zelfbewust en neem het initiatief. Ik noem als voorbeeld de monumentale kerktoeren van Zoetermeer: hoognodig aan restauratie toe, maar de eigendomssituatie was niet duidelijk: van de burgerlijke of de kerkelijke gemeente? Daarom gebeurde er niets en de toren werd steeds bouwvalliger. We zijn toen als kerkrentmeesters naar de burgerlijke gemeente gestapt en hebben gezegd: "Wij gaan de restauratie oppakken, maar we verwachten van jullie een ruimhartige bijdrage." En zo is het ook gebeurd. Verder zou ik willen meegeven dat kritisch met geld omgaan niet automatisch bezuinigen betekent, je moet er juist creatief mee omgaan en daarmee de koek vergroten."

MAANDELIJKE CARTOON

BEDANKT VOOR MEER DAN DERTIEN JAAR INZET!

► **Regiobijeenkomst VBMK december 2018**

In de prachtige Kathedrale Basiliek Sint Bavo staat 6 december a.s. op de 2e Regiobijeenkomst van de VBMK de vraag centraal hoe kerkbeheerders hun kerkgebouw met hun fraaie interieurs tot waarde kunnen maken en daarmee een breder publiek kunnen bereiken. Velen zijn op zoek naar kerkgebouwen die hun deuren openzetten. Openstelling is voor veel kerken een geweldige manier om de centrale plaats in de samenleving (opnieuw) in te nemen en om nieuwe doelgroepen te bereiken.

Voor meer informatie: www.vbmk.nl

► **Start Actie Kerkbalans 2019**

Voor de campagne van 2019 is het thema "Geef voor je kerk". De actieperiode is van 19 januari t/m 2 februari 2019.

► **Pionierstraining**

Pionieren is geweldig, maar kan soms ook eenzaam en weerbarstig zijn. De pionierstraining biedt praktische tips, visie, inspiratie en verbondenheid met anderen. Vrijdag 1 en zaterdag 2 februari 2019 te Soesterberg.

Voor meer informatie: www.lerenpionieren.nl

Kalender voor kerkrentmeesters

December:

- Publicatie aankondiging in kerkblad voor de actie Kerkbalans 2019
- Betaling Maandnota
- Erop toezien dat de kerkenraad vóór 15 december de begroting toezendt, met ter informatie bijgevoegd het beleidsplan, aan het classicaal college voor de behandeling van beheerszaken (CCBB)
- Activering van de gemeente voor de Oudejaarscollecte

Januari:

- Aandacht voor wijzigingen op het terrein van de belastingen, sociale verzekeringswetten en pensioenpremies.
- De verzekeringsportefeuille nagaan.
- Evaluatie risico-inventarisatie waarover elke kerkelijke gemeente dient te beschikken.
- Betalen Maandnota.

Voorlichtingsboek 'Ruimte'

Leverbaar is het boekje "Ruimte" dat voor verschillende doeleinden geschikt is. In de eerste plaats kan het gebruikt worden voor de belijdeniscatechisanten om hun informatie te geven over de financiële behoefte van kerk en plaatselijke gemeente, over de bestuurlijke opbouw van de kerk, enz. Verder is dit boekje uitermate geschikt om uit te reiken aan de vele vrijwilligers die zich voor de plaatselijke gemeente inzetten. Tenslotte kan dit boekje op gemeentevondens gebruikt worden om informatie te geven over de gehele organisatie van kerk en gemeente. 'Ruimte' is een fraai geïllustreerd boekje, dat informatie biedt die van belang is voor alle leden, die wat meer over kerk en gemeente dienen te weten.

De prijs voor dit boekje, bedraagt € 2,92 (VKB-ledenprijs € 2,65) exclusief verzendkosten.

Handleiding voor kerkrentmeesters

Leverbaar is de 20e en herziene druk van de Handleiding voor kerkrentmeesters. Het boekje is een naslagwerk en verwijsgids voor iedereen die in dienst van de kerk bezig is met de facilitaire ondersteuning van het gemeentewerk. De kosten voor de handleiding zijn € 14,58 (VKB-ledenprijs € 13,25) exclusief verzendkosten.

Het voorlichtingsboekje en de handleiding zijn verkrijgbaar via de webshop: www.kerkrentmeester.nl. Of per e-mail via info@kerkrentmeester.nl.

Kerkmeester van een grote kerk

Tekst & Beeld Jos Aarnoudse

We dachten in de redactie van 'Kerkbeheer': we willen wel eens iemand spreken die het beheer van een grote stadskerk verzorgt. Wat komt daar allemaal bij kijken?

Peter van der Klooster (1959) is kerkmeester van de Grote Kerk in Dordrecht. Hij vervult deze functie onbezoldigd. De functie past bij hem. Van der Klooster heeft een bouwtechnische achtergrond. Hij werkte op een architectenbureau, en heeft jaren een eigen bedrijf gehad, dat voornamelijk onderhoud van scholen en instellingen begeleidde. Nu is het zo verdeeld in huize Van der Klooster, dat echtgenote het meeste betaalde werk doet. Dat houdt in dat hij heel wat tijd aan de Grote Kerk kan besteden. Even het onderscheid: kerkmeester is niet hetzelfde als kerkrentmeester. Een kerkrentmeester is een bestuurder die de materiële belangen van de kerk behartigt. De kerkmeester is echt degene die (uiteraard in opdracht van de kerkrentmeesters) verantwoordelijk is voor onderhoud en bouwtechnisch beheer van het kerkgebouw.

Van der Klooster raakte betrokken bij de gemeente van de Grote Kerk in 1989. Dat was twee jaar na afloop van de grote restauratie van de kerk. Hij is sinds 1998 kerkmeester. Hij geeft toe: het loopt wat door elkaar heen. "Het is mijn vak, maar de kerk als historisch gebouw is ook een uit de hand gelopen hobby." Daarnaast is Van der Klooster meelevend lid van de kerkelijke gemeente. Omdat het gaat om een grote monumentale kerk is er altijd heel veel te doen. Je hebt contact met de gemeente Dordrecht in verband met de monumentale status, met het bedrijf dat ons helpt bij het monumentale onderhoud, met leveranciers, met de brandweer, met de hoofdkoster (Pe-

ter is ook voor een klein deel hulpkoster), met de kerkrentmeesters en met de kerkenraad, de kerkmusici, de Stichting Behoud Grote Kerk, en de grote groep vrijwilligers die de jaarlijkse doordeweekse opening van de kerk mogelijk maken. We doen alles in eigen beheer, geleid vanuit onze kerkelijke gemeente. Deze winter is er ook winteropening in verband met herdenking van de Synode van Dordrecht 400 jaar geleden, met een speciale Helmantel tentoonstelling (schilderijen). Peter: "Als je de kerk leert kennen, komen er steeds meer verhalen boven. We proberen die verhalen meer en meer vast te leggen. Met verhuur op zich heb ik niet zo veel te maken, maar omdat ik wel vaak even ga kij-

ken, zie ik hoe de kerk op heel veel manieren, naast de erediensten, gebruikt wordt. Daardoor kijk ik steeds met nieuwe ogen naar de mogelijkheden. Ondanks het monumentale van de kerk is en blijft het gebouw als het ware levend en steeds in beweging. En zo hoort het ook. Ten dienste van ons kerk-zijn in Dordt, maar ook ten dienste van heel veel andere mensen die hier rust en stilte vinden of verbondenheid met het verleden of met God. Ik vind het mooi om te doen. Ik hoop volgend jaar zestig te worden, maar als ik gezond blijf, wil ik er nog lang mee doorgaan, wel tot mijn zeventigste, althans als de kerkrentmeesters tevreden met me blijven."

Peter van der Klooster

Orgel Dorpskerk te Pijnacker weer in gebruik genomen na restauratie

Tekst & Beeld Nico de Jong

Afgelopen maand is het orgel in de dorpskerk te Pijnacker na een ingrijpende restauratie weer officieel in gebruik genomen.

Geschiedenis

Feitelijk kent het instrument verschillende bouwfasen, waarvan recent de vijfde is afgesloten. In vogelvlucht vindt u hieronder een overzicht van de verschillende fasen die de geschiedenis van het orgel kenmerken:

Fase 1 (1830):

Het instrument werd opgeleverd als eerste orgelvoorziening voor de Hervormde gemeente te Pijnacker door de Amsterdamse orgelmaker H. Knipscheer en Zoon. Het betrof een 4-voets balustradeorgel met 13 stemmen verdeeld over twee handklavieren voor Hoofdwerk en Bovenwerk en aangehangen pedaal.

Fase 2 (1851):

De Rotterdamse orgelmakers Kam & Van der Meulen vergroten het orgel waarbij de orgelkas wordt verbouwd. Het instrument heeft na de ingreep in totaal 15 stemmen. Het orgel wordt in 1893 overgeplaatst naar het in 1892 voltooide nieuwe kerkgebouw door de orgelmakers van Oeckelen uit Harenermolen. Vermoedelijk is hierbij een nieuwe windvoorziening aangelegd. Hierna zijn nog een aantal kleine minder ingrijpende wijzigingen uitgevoerd.

Fase 3 (1967):

Onder invloed van de heersende smaak in de jaren '60 wordt het orgel rigoureus aangepakt. Een aantal registers van Knipscheer en Kam & Van der Meulen wordt vervangen door pijpwerk in neobarokke factuur. Er wordt een nieuwe windvoorziening aangelegd en de klavier-, speel- en registermechanieken worden integraal vernieuwd.

Er wordt tevens een vrij pedaal met drie stemmen toegevoegd. Om dit mogelijk te maken wordt de orgelkas verdiept en de originele achterwand verwijderd. Het pijpwerk wordt opnieuw geïntoneerd. Na deze ingrepen die uitgevoerd zijn door de fa. Jac. van der Linden telt het instrument 20 registers.

Fase 4 (1984):

Er vindt opnieuw een uitbreiding van het orgel plaats. Nu met een zwelwerk van acht stemmen dat bespeelbaar is via een derde klavier. Opnieuw wordt hiervoor de orgelkas verdiept. De werkzaamheden worden uitgevoerd door orgelbouwer Van Heyningen te Leiderdorp, de opvolger van Jac. van der Linden. Inmiddels heeft het orgel 30 stemmen.

Door de laatstgenoemde uitbreiding ontstond een weerbarstige speelaard en door de krappe opstelling van het pijpwerk was een goede uitspraak niet mogelijk. Daarnaast was het stemmen en onderhoudswerk hierdoor vrijwel onmogelijk geworden.

Fase 5 (2017/2018):

Door de ontstane situatie bleek het noodzakelijk om een besluit te nemen hoe verder te gaan met het instrument teneinde ook de gebruiks zekerheid en betrouwbaarheid te kunnen garanderen voor de toekomst. Hiervoor moesten keuzes worden gemaakt die recht deden aan het deels bewaard gebleven historisch materiaal, maar ook aan de in de loop der tijd gegroeide situatie.

Restauratie

Uiteindelijk is ervoor gekozen om bij de restauratie zich niet te baseren op de situatie van het orgel zoals die in 1851 was. Besloten werd om een aantal verworvenheden in de periode na 1851 te accepteren. Dit betreft dan onder andere de handhaving van het zwelwerk als derde klavier, de zijkantbespeeling en de omvang van het pedaal. Ten einde het historische pijpwerk zo optimaal te laten klinken in het nieuwe concept, zijn de metingen van het nieuwe pijpwerk afgestemd op het historische materiaal. Om de bruikbaarheid van het orgel te vergroten is ten aanzien van de speel- en registrertechnieken gekozen voor een moderne aanleg en is niet terug gegrepen op het concept van Kam en van der Meulen. De bestaande orgelkas is

hersteld en voor het pedaal is een nieuwe kas ontworpen die achter de oorspronkelijke kas is geplaatst gescheiden door een stemgang.

Bij de besluitvorming is namens de Commissie Orgelzaken (COZ) de heer Aart Bergwerff als adviseur betrokken. Uiteindelijk is in 2017 de opdracht verleend aan de firma Consultare Orgelbouw en Adviesbureau die in samenwerking met de orgelmakers Škrabl uit Slovenië de werkzaamheden heeft uitgevoerd. Op 25 oktober 2018 is het orgel tijdens een feestelijke bijeenkomst in gebruik genomen met o.a. een bespeeling door COZ-adviseur Aart Bergwerff, die de restauratiewerkzaamheden heeft begeleid. Onderstaand de huidige dispositie van het orgel:

Hoofdwerk

Prestant 8vt (1851)
Bourdon 16vt (1851/2018)
Holpijp 8vt (1830/1851)
Octaaf 4vt (1830/1851)
Quint 3vt (1830/1851)
Fluit 4vt (1830)
Octaaf 2vt (1830/1851)
Mixtuur III-IV st. (2018)
Cornet IV st. (2018)
Trompet 8vt (2018)

Bovenwerk

Holpijp 8vt (1830/1851)
Quintadena 8vt (1851)
Viool de Gambe (2018)
Open Fluit 4vt (1830)
Woudfluit 2vt (2018)
Flageolet 1vt (2018)
Dulciaan 8vt (2018)

Pedaal

Subbas 16vt (2018)
Gedekt 8vt (1984)
Octaaf 4vt (1984)
Basson 16vt (2018)

Zwelwerk (gereserveerd)

Baarpijp 8vt
Viola di Gamba 8vt
Salicet 4vt
Fluit 4vt
Nasard 2 2/3vt
Gemshoorn 2vt
Carillon III st.
Echotrompet 8vt

Koppelingen:

Koppeling hoofdwerk-bovenwerk
Koppeling pedaal-hoofdwerk
Koppeling pedaal-bovenwerk
Tremulant bovenwerk

Bron: Programma overdracht en ingebruikname van het gerestaureerde orgel in de Dorpskerk te Pijnacker.

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke kerken en gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden.

Nieuw ingeschreven is een mechanisch pijporgel met 8 stemmen aangehangen pedaal. Het orgel is gebouwd in 1962 door de fa. Van Vulpen voor de Zeist (zie afbeeldingen).

Het Van den Berg en Wendt orgel uit Heemstede krijgt een nieuwe bestemming in Frauenberg (Lotharingen, Frankrijk). Het Pels-orgel uit de Wederkomstkerk in 's-Hertogenbosch verhuist naar een nieuwe bestemming in Polen. In totaal zijn er momenteel nog 6 orgels in de Orgelbank opgenomen. Alle aangeboden orgels kunt u raadplegen op onze website kerkmarkt.nl in de rubriek orgelbank.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:
Bureau VKB
Tel. (078) 639 36 63
E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

■ Geen sloop maar nieuwbouw voor Haagse Pax Christikerk

Daar waar andere kerkgebouwen in Den Haag worden gesloopt of herbested, wordt de Pax Christikerk in Mariahoeve gerenoveerd met behoud van de kerkfunctie. Dit is te danken aan de samenwerking met projectontwikkelaar NL-Development, die nieuwbouwappartementen naast de kerk realiseert.

De Pax Christikerk in Den Haag renoveert haar voormalige kerkgebouw en realiseert tevens een nieuw sociaal centrum. De kerk behoudt haar kerkfunctie. Een unicum, want verouderde kerken worden doorgaans nog slechts afgebroken of herbested. NL-development voorziet in betaalbare huurappartementen op de voormalige grond van de kerk. De renovatie en nieuwbouw zijn inmiddels gestart. De oplevering van de kerk en het sociale centrum vindt plaats begin zomer 2019. De appartementen zijn begin 2020 gereed.

Grondopbrengsten basis voor financiering

De Pax Christikerk in Mariahoeve is een kleine bloeiende kerkgemeenschap van de Protestantse Kerk Nederland (PKN). Het asbestdak van de oude kerkzaal moest voor 2024 worden vervangen en de kerkvloer was door betonrot onveilig. De kerk kon de noodzakelijke ingreep niet zelfstandig financieren en heeft NL-development om advies gevraagd. In overleg met de projectontwikkelaar is besloten de kerkzaal in de karakteristieke vorm van een 'bollenschuur' te behouden. De overige verouderde bijgebouwen, waaronder het oude sociale centrum en de pastorie, wer-

den gesloopt. De kerk heeft een deel van de hierdoor vrijgekomen grond verkocht aan NL-development. Met de grondopbrengsten kan de Pax Christikerk de oude kerkzaal volledig renoveren en een nieuw sociaal centrum realiseren. Daarmee kan de kerk haar functie in de wijk behouden, maar ook migrantenkerken een plek bieden.

Appartementen voorzien in grote behoefte in Den Haag

NL-development ontwikkelt op de aangekochte grond 62 appartementen (Haagse Houtzicht) voor de verhuur in een aantrekkelijke prijsklasse van ca. € 750 - € 1.000 per maand. In Den Haag is hier grote vraag naar. Het appartementengebouw en de vernieuwde kerk zijn milieuvriende-

Renovatie van de Pax Christikerk en betonstort appartementencomplex Haagse Houtzicht met Henk Jan Hollander (NL-development), Rien Rot en Femke Kemink (respectievelijk kerkrentmeester en gemeentelid Pax Christikerk)
Foto Nico Schouten

Het totale complex met de vernieuwde Pax Christikerk, appartementencomplex en sociaal centrum
© KCAP

lijk en energiezuinig door toepassing en gebruik van aardwarmte en zonne-energie. De combinatie van kerk, sociaal centrum en appartementencomplex is ontworpen door architectenbureau KCAP. Het ensemble past in de omgeving. De karakteristieke vorm van de kerkzaal gaat goed samen met het vele glas en de lichte gevelsteen van de appartementen.

Sociale functie

Het sociale centrum is van groot belang voor de rol en functie van de kerk. De Pax Christikerk biedt, naast zondagse diensten, doordeweeks een healing centrum waar omwonenden kunnen komen voor gebed en gesprek, een kinderclub, tieneravonden en koffieochtenden. De missie om mensen te helpen Jezus Christus beter te leren kennen ligt ten grondslag aan deze activiteiten.

Het vernieuwde gebouw bestaat uit flexibele ruimtes, die verhuurd kunnen worden aan enkele van de 120 migrantengemeenten die Den Haag kent. Ook andere organisaties kunnen hiervan gebruik maken.

Proces

De Pax Christikerk is zo'n tien jaar bezig geweest met de voorbereidingen van dit plan. Afstemmen met omwonenden, verschillende instanties, kerkbestuur en vele anderen. Een leerzaam proces met een mooi resultaat. Wellicht een mooi voorbeeld voor andere kerken.

Aftrap nationale kerkenaanpak

Minister van OCW Ingrid van Engshoven ondertekende zaterdag 10 november 2018 in de Stevenskerk te Nijmegen de samenwerkingsafspraken voor de nationale kerkenaanpak met provincies, gemeenten, monumentenfinanciers, kerkeigenaren en erfgoedorganisaties. De samenwerkingspartners ondernemen de komende jaren diverse acties waarvoor de minister 13,5 miljoen euro beschikbaar stelt.

Het doel van de samenwerking is een duurzaam toekomstperspectief te ontwikkelen voor de monumentale kerkgebouwen in Nederland. Om dat perspectief voor die historische kerken te ontwikkelen, is het van belang om alle kerken, monumentaal en niet-monumentaal, in samenhang te bezien.

Bron:
vbm.nl

Wikimedia

VELLEMA. PASSIE
VOOR MENS EN
TECHNIEK.

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

DWA adviseert op het gebied van energie en installaties. Bij nieuwbouw en renovatie van kerkgebouwen richten we ons onder meer op: comfort, verlichting, communicatie en energiebesparing.

Wij zijn lid van Kerkenplatform.nl.

DWA

www.dwa.nl

Voegbedrijf v.o.f.
Heldoorn

Gespecialiseerd in Gevelrenovatie

- Ambachtelijk voegwerk
- Stofarm Uithakken
- Stofarm Zagen
- Gevelreiniging
- Impregneren
- Steigerwerk
- Snij en Knipvoegen
- Steen Reparaties
- Restauratie
- Scheurherstel
- Patineren van steen
- Erkend restauratie Voegbedrijf.

Bel 038 – 355 78 79 of zie
www.voegbedrijfheldoorn.nl
www.heldoorngevelrestauratie.nl

ENERGIE VOOR KERKEN

hellemans
ENERGY CONSULTANCY
uw energiemanager

Bedankt voor uw deelname!

Ruim 3.500 kerken en kloosters doen al zeven jaar mee met het inkoopcollectief Energie Voor Kerken.

Dankzij uw deelname kopen we gezamenlijk voordelig groene energie in bij Greenchoice, de energieleverancier van het collectief.

Uw voordelen

- Scherpe groene energietarieven (100% Nederlandse wind en gas: Gold Standard certificaten)
- Uitstekende contractvoorwaarden
- Transparante dienstverlening
- Optimale persoonlijke service

Ook interesse?

U kunt maandelijks instappen in het collectief. Kijk voor meer informatie op Energievoorkerken.nl of neem contact op met

Sonja Boer van Hellemans Consultancy.
E: boer@hellemansconsultancy.nl
T: 030 767 01 21

Het collectief Energie Voor Kerken is een initiatief van CIO-K in samenwerking met energie adviesbureau Hellemans Consultancy.

GREEN CHOICE

Cijfers en letters

Daar weten wij wel raad mee. Wij zijn de administratieve dienstverlener voor kerken en instellingen. Wij verzorgen uw financiële administratie, salarisadministratie, traktementsberekeningen en begraafplaatsenadministratie. Daarnaast stellen wij graag uw begroting en jaarrekening op. Bovendien geven wij deskundig advies over verzekeringen en bieden wij ondersteuning bij ziekte of vacatures op het kerkelijk bureau. Waar kunnen wij u mee helpen? **KKA, een hele zorg minder...**

KKA
kantoor der kerkelijke administraties

De administratieve dienstverlener voor kerken en instellingen

T (033) 467 10 12 | E info@kkgkka.nl www.kkgkka.nl

Goed werkgeverschap

Tekst Jos Aarnoudse

Veel lokale kerkgemeenschappen lijken als werkgever erg op het MKB (Midden- en Klein Bedrijf). Dat geldt ook voor veel gemeenten in de Protestantse Kerk. Dat wil zeggen: er zijn meestal maar een paar mensen in dienst. Ook het personeelsbeleid komt dan op de ondernemer zelf neer (in het MKB), of in de kerk op het bestuur. In de Protestantse Kerk is in een plaatselijke gemeente het college van kerkrentmeesters daarmee belast.

Waar in een grote organisatie ervaring wordt opgedaan met allerlei situaties, ligt dat in een kleine organisatie anders. Als MKB'er doe je in heel veel situaties geen ervaring op. Wel uiteraard waar het gaat om jouw primaire activiteit, maar niet in de grote en kleine randzaken, die maar af en toe voorkomen, maar wel ingrijpend kunnen zijn. Hoe begeleid je een langdurig zieke medewerker? Wat moet je doen, als een conflict – ondanks alles – escaleert? Hoe zitten alle regelingen in elkaar waar je rekening mee moet houden?

Hoe zit het bijvoorbeeld met een langdurige zieke medewerker die een paar jaar voor zijn pensioen zit? Hij wordt afgekeurd en krijgt een WIA uitkering. Over 18 maanden start zijn pensioen. Dient zo iemand nu ontslag te krijgen en moet hij dan een transitievergoeding ontvangen, zoals de wet voorschrijft? Er zit aan het geven van ontslag van iemand die inmiddels een WIA uitkering krijgt een emotionele kant (stel dat iemand terminaal ziek is, dan voelt ontslag niet goed). Maar er zit ook een zakelijke kant aan. Die vraagt

om maatwerk. Het feit dat ook bij een ontslag na een volledige afkeuring er wel degelijk een transitievergoeding verplicht is, heeft tot achtergrond dat in het huidige denken over arbeidsongeschiktheid het niet-definitieve van een afkeuring op de voorgrond staat. De transitievergoeding zoals die nu vorm heeft gekregen, is bedoeld om de medewerker in staat te stellen zich mogelijk om te scholen en de inkomensval door terugval op een uitkering enigszins te verkleinen. Maar nu is iemand twee jaar ziek geweest en heeft zich gedurende die tijd kunnen aanpassen aan de naderende uitkeringssituatie. Is het redelijk om iemand zijn transitievergoeding te onthouden, door hem niet te ontslaan? Is het terecht als het zo wordt aanvoeld? Heeft iemand recht op ontslag en dus die transitievergoeding? In het licht van de bedoeling van de transitievergoeding

is het in dit geval te verdedigen niet over te gaan tot ontslag. Er is geen verplichting om tot ontslag over te gaan.

Het betekent wel, dat als de medewerker gedurende de aankomende 18 maanden aan het werk zou kunnen, hij weer in dienst moet worden genomen. Maar dat levert verder in dit geval een overzichtelijke verplichting op. Binnenkort start immers het pensioen. Goed werkgeverschap vraagt ondertussen dat we ons op de hoogte stellen van de regels, maar het vereist ook zorgvuldigheid en maatwerk, en als het even kan een goed contact met de medewerkers (ook als zij al een tijd uit de running zijn). Als kleine werkgever kunnen we niet terugvallen op een HRM-afdeling. Maar dat wil niet zeggen dat we niet ons best kunnen doen naar vermogen goed werkgeverschap redelijk en billijk in te vullen.

▶ Zeven kenmerken van goed werkgeverschap

1. **Heeft aansprekende visie**
2. **Heeft inspirerend bestuur dat contact maakt met medewerkers**
3. **Kent zo min mogelijk bureaucratie**
4. **Kent zo min mogelijk management**
5. **Heeft waardering voor professionaliteit**
6. **Durft sociaal innovatief te zijn (open te staan voor nieuwe ideeën)**
7. **Is transparant en deelt informatie**

Rectificatie:

In het oktober nummer van Kerkbeheer stond er bij deze rubriek (blz. 17) een fout. Onze excuses hiervoor. De tekst had moeten zijn:

Dat het aan te raden is om de huurder van te voren te informeren over de situatie ter plekke en aanwijzingen te geven over zaken die tot misverstanden kunnen leiden is evident.

Nogmaals: OZB en de kerk

In het vorige nummer van 'Kerkbeheer' stond een artikel over OZB en de kerk. De teneur van het artikel was, dat het zogeheten eredienscriterium nog niet zomaar een uitgemaakte zaak is in alle gevallen. We kregen een reactie met de vraag waarom de meest recente uitspraak van de Hoge Raad niet was vermeld. "Want dat maakte toch aan alle discussie een einde." Dat is wat veel gemeente-ambtenaren ook denken. Maar dat is dus niet het geval.

Het artikel was inderdaad completer geweest als ook de uitspraak van de Hoge Raad vermeld was geweest. Die uitspraak doet echter niets af aan de strekking van het artikel. Het betreft de bevestiging van een uitspraak van een gerechtshof over een situatie uit 1980 dat een oppasrêche tijdens een eredienst in een ander gebouw dan de daadwerkelijke kerk niet kan strekken tot eredienselijk gebruik van het nevengebouw. De uitspraak is gebaseerd op een specifiek geval en kan niet veralgemeniseerd worden.

De strekking van het artikel in 'Kerkbeheer' was, dat er vandaag steeds meer fluïde vormen van openbare godsdienstoefening bestaan. De overheid heeft vastgelegd wanneer er OZB dient te worden betaald. Wat eredienst is wordt echter niet door de overheid bepaald, maar door het godsdienstige genootschap zelf, zij het dat er wel een aantal kenmerken in acht worden genomen. Het moet gaan (in eigen woorden) om een openbaar toegankelijke, serieuze samenkomst ter verering van een godheid of een

bijeenkomst voor gezamenlijke levensbeschouwelijke bezinning. Op het moment dat de kinderdienst een zogeheten 'kliederkerk' wordt, lijkt de uitspraak van de Hoge Raad opeens weer ver weg. Op het moment dat er in het zelfstandige nevengebouw regelmatig laagdrempelige bijeenkomsten worden gehouden met zang, gebed en bijbellezing, maar ook met een gemeenschappelijke maaltijd, hebben we het dan toch niet – zij het op een nieuwe, pionierende manier – over eredienselijk gebruik? Op het moment dat de bedoeling van de OZB-belasting conflicteert met een opvatting van het begrip eredienst, doet de rechter uitspraak. Kortom: het heeft misschien toch zin om niet te snel het hoofd te buigen bij het beroep van ambtenaren op zogenaamde 'duidelijke jurisprudentie'. Wie hierin juridisch advies behoeft, wijzen we graag op onze VKB partner Van Kooten Advocaten, gevestigd te Utrecht en Montfoort (zie: <https://kerkrentmeester.nl/partners-en-adviseurs/partners-en-adviseurs-lijst-en-netwerk/van-kooten-advocaten>)

Erepenning in standaard

Verdient er iemand in uw gemeente ook een onderscheiding?

Kijk dan op onze website www.kerkrentmeester.nl

Periodiek Instandhoudingsplan - Restauratieplan - Renovatieplan - Herbestemming - Transformatie

Interieurplan - Bouwhistorisch onderzoek - Cultuurhistorisch onderzoek - Bouwkundige opname

Noordzijde 95' | 4225 PL Noordeloos | 0183-582600
info@lakerveld-noordeloos.nl | www.lakerveld-noordeloos.nl

Actie Kerkbalans

Als het goed is hebben gemeenten hun materialen voor Actie Kerkbalans al gemaakt en besteld bij het Team Kerkbalans of het in eigen beheer laten maken. Mocht u het vergeten zijn: als u alsnog materialen bestelt gaan wij ons best doen om het nog voor het begin van de actie bij u te laten bezorgen.

Nu is de tijd aangebroken om voor Actie Kerkbalans de puntjes op de i te zetten. Enveloppen die de kerkbalansvrijwilligers aan de leden gaan overhandigen moeten misschien nog gevuld worden; de lopers moeten worden gewaarschuwd c.q. geworven, misschien organiseert u een instructie-avond voor ze of zelfs een feestelijke startbijeenkomst. U hebt nog tijd om een wervend stukje in het kerkblad of misschien zelfs het plaatselijke nieuwsblad te plaatsen; ideeën treft u aan op onze website www.kerkbalans.nl/downloads.

Het team Kerkbalans organiseert ook dit jaar een landelijk startmoment. Op vrijdag 18 januari 2019 is een persbijeenkomst gepland, om de landelijke en regionale pers te informeren over de Actie Kerkbalans. Dan worden ook de resultaten van de peiling "De waarde van de kerk" bekend gemaakt en de winnaars van de landelijke fotowedstrijd "De kerk door jouw ogen". Tot 15 december 2018 kan het antwoordformulier voor de peiling nog worden ingevuld (www.kerkbalans.nl/peiling) en er kunnen tot die datum nog foto's worden ingestuurd naar info@kerkbalans.nl, informatie hierover treft u aan op www.kerkbalans.nl/fotowedstrijd-kerkbalans.

Op zaterdag 19 januari 2019 gaat de actie van start in de plaatselijke gemeenten en parochies. Misschien hebt u plannen voor een echt startmoment van Kerkbalans in uw gemeente? U kunt zelf iets organiseren of aansluiting zoeken bij de landelijke initiatieven, zie www.kerkbalans.nl/start-je-actie. Net als vorig jaar worden gemeenten en parochies uitgenodigd de actie te starten met een inluidmoment; het geactualiseerde draaiboek daarvoor treft u aan op de website. En u kunt in uw eigen gemeente een fotowedstrijd organiseren, ook daarvoor vind u de handvatten op de site.

Actie
Kerkbalans

Bevoegdheden

Tekst Adam van Bergeijk

In dit artikel worden bevoegdheden in het algemeen verkend en er wordt ingezoomd op bevoegdheden van het college van kerkrentmeesters. Bevoegdheden bestaan uit specifieke taken die zijn toevertrouwd aan het college van kerkrentmeesters. Als college van kerkrentmeesters is het goed om te weten wat de bevoegdheden van het college zijn; daarmee krijgt een kerkrentmeesterlijke taak onderbouwing en betekenis.

Wat zijn bevoegdheden?

Een bevoegdheid is het uitvoeren van een taak of het verrichten van een handeling door iemand die daarvoor is aangesteld of aan wie de bevoegdheid is verleend. Bevoegdheid in algemene zin is toegekend door een formele wet of door regelgeving. Bevoegdheden verbinden mensen tot het verrichten van handelingen. Het is voor colleges van kerkrentmeesters van (juridisch) belang om te kunnen handelen met rechtsgevolg, zoals het aangaan van een arbeidsovereenkomst of het verkopen van onroerend goed. Er is immers een handtekening vereist waarbij de kerkelijke gemeente als rechtspersoon rechtsgeldig wordt vertegenwoordigd door het college van kerkrentmeesters. Zo'n handeling kan alleen worden verricht op basis van de toegekende bevoegdheden aan het college van kerkrentmeesters. Ook voor andere verrichtingen van het college van kerkrentmeesters is het wenselijk om te weten welke bevoegdheden het college heeft.

Op welke wijze worden bevoegdheden toegekend?

Er zijn diverse manieren waarop bevoegdheden kunnen worden toegekend. Een directe bevoegdheid vloeit voort uit de kerkorde. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de bevoegdheid om als pen-

ningmeester van het college van kerkrentmeesters over financiële middelen van de gemeente te beschikken. Dat kan uitsluitend voor de duur dat iemand penningmeester is. Een indirecte bevoegdheid kan bijvoorbeeld worden toegekend aan een commissie die fondsenwervende activiteiten verricht. Hierbij worden aan bepaalde mensen voor een vastgestelde periode specifieke bevoegdheden toegekend. Deze bevoegdheid is indirect omdat deze niet direct bepaald is in de kerkorde. Tenslotte is er het mandaat. Een gemandateerde is, om bepaalde redenen van doelmatigheid, bevoegd om namens iemand te handelen. Een voorbeeld hiervan is het college van kerkrentmeesters dat bevoegd is om in naam van de gemeente een arbeidsovereenkomst aan te gaan. Bevoegdheden worden dus toegekend aan groepen mensen of aan individuele personen en kunnen aan hen dus ook weer worden ontnomen. Een lid van het college van kerkrentmeesters dat aftreedt, is niet langer bevoegd om als kerkrentmeester op te treden. Voor de coördinatie van taken zijn de aangegeven onderscheidingen relevant. Immers, wie is er wel of niet bevoegd voor bepaalde handelingen? Soms zijn er praktijken die historisch zo zijn gegroeid, maar waar het nuttig is om zich af te vragen of dit nog wenselijk is.

Kenmerken van bevoegdheden

Een eerste kenmerk is eindigheid. Bevoegdheden kunnen worden toegekend en ook weer worden ontnomen of ingetrokken, zoals dat gebeurt bij een aftredende kerkrentmeester.

Een tweede kenmerk van bevoegdheden is de specifieke toekenning ervan in de diverse ambtelijke vergaderingen. De bevoegdheden van ambtelijke vergaderingen zijn gericht op het leidinggeven aan de gemeente. Het leidinggeven in de kerk geschiedt door de kerkenraad, waarin de onderscheiden ambten (ouderling, diaken en predikant) samen overleggen over het werken en leven van de gemeente. De ambten zijn niet hiërarchisch georganiseerd, maar geven gezamenlijk leiding. De theologische onderbouwing van deze vorm van leidinggeven staat verwoord in de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland:

“Opdat niet het ene ambt over het andere, de ene ambtsdrager over de andere, noch de ene gemeente over de andere heerse, maar alles wordt gericht op de gehoorzaamheid aan Christus, het Hoofd van de Kerk, is de leiding in de kerk toevertrouwd aan ambtelijke vergaderingen.”
(Kerkorde Protestantse Kerk, Artikel VI, lid 1)

Ambtelijke bevoegdheden en de daarbij behorende taken van het college van kerkrentmeesters zijn vastgelegd in de kerkorde (ordinantie 11-2-7). De verdeling van bevoegdheden over ambtelijke vergaderingen dient nog een ander doel: het voorkomen van te sterke concentratie van bevoegdheden. Met andere woorden, macht moet in de kerk niet bij enkelen berusten. De gemeente is bij uitstek de plaats waarin velen een deel zijn van het lichaam, maar waarin de functies en taken kunnen verschillen.

Bevoegdheden (tijdelijk) uit handen geven

Bevoegdheden kunnen, bijvoorbeeld uit het oogpunt van doelmatigheid, door het college van kerkrentmeesters ook worden gedelegeerd aan commissies of werkgroepen. Als een predikant een beroep naar een gemeente aanneemt, kan een commissie worden ingesteld die voor de verhuizing praktische zaken regelt. Daarbij kan het college van kerkrentmeesters bepaalde kaders aangeven waarbinnen deze commissie dient te blijven, zoals bijvoorbeeld financiële kaders. Het college geeft hierbij specifieke taken tijdelijk uit handen. Het college blijft hierbij echter wel verantwoordelijk voor het handelen van zo'n commissie. Bevoegdheden of taken die tijdelijk bij anderen zijn belegd, kunnen worden vastgelegd in een regeling of door het maken van afspraken.

Grenzen aan bevoegdheden

Een derde kenmerk van bevoegd-

heden betreft de toestemming die nodig is in specifieke situaties. Bevoegdheden kunnen pas dan worden uitgeoefend als er toestemming is verkregen van het Classicaal College voor de Behandeling van Beheerszaken. Deze specifieke situaties zijn te vinden in ordinantie 11-8-3. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om ingrijpende verbouwingen aan het kerkgebouw of het vervreemden van voorwerpen met een hoge kunstwaarde.

Geschillen

Het vierde en laatste kenmerk van bevoegdheden in de kerkelijk gemeente betreft de mogelijke kans op geschillen bij de taakuitoefening. Het leidinggeven en regeren in de kerk gaat immers niet altijd harmonieus. Als colleges of bestuurders er onderling niet uitkomen en er een geschil optreedt, kunnen zij een beroep doen op het Classicaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB). Als mediatie door het CCBB niet leidt tot een oplossing, doet het CCBB uitspraak. Tegen deze uitspraak kan in beroep worden gegaan door middel van de gebruikelijke rechtsgang. Beide interventies (de mediatie en de uitspraak) van het CCBB zijn gericht op de eenheid binnen de kerk. De eenheid bewaren is dermate belangrijk, dat dit is opgenomen in de zgn. Romeinse artikelen van de kerkorde. Deze artikelen bevatten de grondleggende bepalingen van de kerkorde in engere zin, die dus verschillen van de ordinanties in de kerkorde die de nadere regelingen bevatten.

Het college van kerkrentmeesters kent zijn bevoegdheden

Het is effectief en efficiënt als kerkrentmeesters hun bevoegdheden kennen. Dat dient de eenduidigheid in de coördinatie en de communicatie. De vraag naar 'wie doet wat' is in de kerkelijke gemeente vaak een kwestie van gewoonte of traditie: "zo gaat dat altijd." Toch loont het om af en toe, als ambtelijke vergadering, bijvoorbeeld bij het aantreden van nieuwe ambtsdragers, de bevoegdheden met elkaar te bepreken. Dat zet de klokken gelijk. Een herinnering voor de oudgedienden en een helder kader voor nieuw aangetreden kerkrentmeesters.

Als je als college van kerkrentmeesters bevoegdheden delegeert aan anderen (of dat nu een persoon, commissie, werkgroep of taakgroep is), is het aan te bevelen om de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden duidelijk te omschrijven en periodiek te herijken indien van toepassing. Kijk hierbij zorgvuldig of de over te dragen bevoegdheden wel degelijk horen bij de commissie of taakgroep. Voorkomen moet worden dat er onduidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk of bevoegd is.

In een volgend artikel wordt er ingegaan op besluitvorming die aan een handeling vooraf gaat. Een orgaan dat of een persoon die bepaalde bevoegdheden heeft, neemt een besluit alvorens te handelen. Voor zover het gaat om besluiten die niet-alledaags zijn.

DRIEBERGEN
accountants
fris | scherp | helder

► Driebergen Accountants

Tekst & Beeld Driebergen Accountants

Driebergen Accountants is gevestigd in Rijnsburg. Een dorp dat een sterk sociaal christelijke identiteit heeft. Jammer genoeg is ook daar de landelijke tendens zichtbaar. Het ledenaantal loopt terug en kerken zitten niet meer zo vol als dat we graag zouden zien. Een jaar of 10 geleden had de Protestantse Gemeente nog 6 kerkelijke gebouwen. Nu zijn er nog maar 3 van over. Een hard gelach, tegelijkertijd een noodzakelijke keuze.

Verantwoord kerk zijn houdt in dat je ook kijkt naar de financiële kant van de kerk. Te vaak durven kerkrentmeesters het niet aan om ingrijpende besluiten te nemen, zeker rondom onderwerpen die gebouwen of predikanten aangaan. Terecht, het zijn letterlijk en figuurlijk Heilige Huisjes. Toch zit er een spanningsveld. Zelf mocht ik (Lysia van Delft) een aantal jaar penningmeester zijn bij een plaatselijke gemeente. Dat zette mij regelmatig voor een dilemma, alsof ik moest kiezen tussen het verhaal van Jozef die voorraadschuren moest aanleggen (lees: zuinig met het geld zijn) en de gelijkenis van de talenten waarbij je wordt opgeroepen om datgene wat je hebt ontvangen ook daadwerkelijk in te zetten voor de kerk. Gelukkig ben je samen met een college en draag je deze verantwoording niet zelf. Daarnaast worden besluiten altijd genomen

onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad. Maar toch, het is ook mijn gemeente...

Transparantie

Ik heb gemerkt dat kerkrentmeester niet de meest dankbare taak is in de kerk. Binnen een omgeving die vooral draait om geestelijke zaken kijkt de rentmeester naar eigendommen, bezit, geld, juridische en meer van dit soort zaken. Zeker bij besluiten die een negatieve impact (kunnen) hebben op het geestelijk leven van een kerk, ben je niet de populairste persoon. Daarom is het de kunst om helder en tijdig te communiceren met de kerkenraad en gemeente. Daardoor maak je hen deelgenoot van jouw werk en voorkom je dat besluiten als een donderslag bij heldere hemel komen.

Als Driebergen Accountants zijn wij betrokken bij de jaarrekeningen van een aantal kerkelijke gemeentes. Ons doel is altijd om de transparantie van het jaarverslag te vergroten. Er zijn modellen beschikbaar die veel gegevens tonen, maar dat zijn er soms zoveel, dat door de bomen het bos niet meer te zien is. Wij streven ernaar gegevens om te zetten naar informatie. Wat precies informatie is, is per gemeente verschillend. Zo kan in een gemeente die besluiten moet maken over de huisvesting het van belang zijn om informatie te delen over de kosten per kerkgebouw. Voor een gemeente met een groot vermogen kan het nuttig zijn om het jaarlijks rendement op dat vermogen te tonen. Hoe dan ook, het is voor ons belangrijk om samen met de rentmeester te zoeken naar die informatie die met de kerkenraad en gemeente gedeeld moet worden.

Zachte heelmeesters...

U kent ze wel, die adviseurs die u adviseren wat u op dat moment prettig vindt maar waarvan u achteraf beseft dat dit advies niet het beste advies was. Wij vinden de relatie met onze opdrachtgevers heel belangrijk. Belangrijker dan dat vinden wij de kwaliteit van onze dienstverlening. Daar horen goede adviezen bij. Daarbij praten wij u niet naar de mond. Integendeel, het zal soms schuren.

Een voorbeeld daarvan komt uit een ander soortige non-profit organisatie. Wij zijn ook betrokken bij een vereniging die een bar exploiteert. De bar realiseert jaarlijks net wel of net geen winst. Dat was voor het bestuur aanleiding om na te denken over de houdbaarheid van deze exploitatie. Toen ze ons vroegen wat ze konden doen om de situatie te verbeteren, was ons advies: Verhoog de bierprijs (die is € 1,10). Dat was voor de bestuursleden 'vloeken in de kerk' en onbespreekbaar. Achteraf werden we echter wel bedankt dat we deze maatregel op tafel gelegd hadden.

Luis in de pels

Wij denken mee over onder meer betalingsprocessen en stellen voor dat de penningmeester niet ongelimiteerd geld kan overmaken. Wij begrijpen dat dit efficiënt werkt. Toch is het verstandig om, eventueel vanaf een bepaald bedrag, de betaling door een andere kerkrentmeester te laten autoriseren.

Ook zien wij dat veel kerken in het verleden een financiële buffer hebben opgebouwd. Dat is prettig want daarmee kunnen tekorten een tijdlang worden opgevangen. Toch is het goed dat hierover afspraken worden gemaakt. Welke tekorten accepteren wij en voor hoe lang? Worden deze afspraken niet gemaakt dan bestaat de kans dat het vermogen dat in een aantal eeuwen is bijeengebracht door onze voorouders, in één generatie wordt 'opgegeten'.

Wij begrijpen dat deze onderwerpen gevoelig zijn en gevolgen kunnen hebben voor de vrijheid van vrijwilligers en handelen van het college. Toch vinden wij het belangrijk over soortgelijke onderwerpen te sparren met kerkrentmeesters, juist vanwege het belang van transparantie en het meenemen van de kerkenraad en gemeente bij belangrijke besluiten.

Vertrouwen is goed, controle ook

Rond de eeuwwisseling waren relatief veel accountants lid van de Gereformeerde Kerk. Een verklaring kan de basishouding van gereformeerden zijn: "De mens is geneigd tot alle kwaad." Met deze basishouding is controle een logische vervolgstap. Helaas lijkt dit ook het beeld geworden te zijn van een accountant, altijd op zoek naar misstanden. Wij merken nog wel eens dat in het begin een bezoek van ons als motie van wantrouwen gezien wordt. Waarom moet er gecontroleerd worden, ik ben toch te vertrouwen?

Daar gaan we inderdaad wel vanuit. Onze basishouding is altijd vertrouwen, juist bij kerkelijke instellingen. Daar zitten mensen met het hart op de juiste plaats. Ze zetten zich belangeloos in voor de gemeente, cijferen zichzelf vaak weg en zijn vaak integer als het aankomt op geld van de kerk. Tegelijkertijd zijn het vrijwilligers die niet altijd de kennis hebben die een accountant wel heeft. Wij vinden het dan ook mooi om de vrijwilligers te kunnen ontzorgen. Juist door controle van de accountant weet de vrijwilliger dat hij/zij zijn werk heeft goedgedaan. Als er een foutje gemaakt is, is dat niet erg. Wij melden dat en, belangrijker, geven aan hoe de vrijwilliger dit zelf zou kunnen doen. Dat geeft toch een prettig gevoel?

Fris | Scherp | Helder

Wij zijn een professioneel en deskundig accountantskantoor dat zich richt op specifieke branches, waaronder non-profit instellingen. In de loop van ons bijna 50-jarig bestaan hebben we in deze branche veel ervaring opgebouwd, zowel met kerken, diaconieën, begraafplaatsen en andere non-profit instellingen. Periodiek toetsen toezichthouders of de kwaliteit van ons werk voldoet aan de standaarden die daarvoor gelden.

Wij hechten veel waarde aan persoonlijke betrokkenheid: in ons contact met klanten, maar ook door oog te hebben voor de mens achter de organisatie. We zijn geworteld in de Duin- & Bollenstreek. De kenmerken van de streek, hard werken en je niet anders voordoen dan je bent, zijn ook op ons van toepassing. Wij staan voor een no-nonsense cultuur. Dit komt ook terug bij onze medewerkers, met wie we veelal een langdurige relatie hebben. Dat werkt prettig, ook voor onze opdrachtgevers. Zo hebt u steeds dezelfde vaste aanspreekpunten, die meegroeien met de ontwikkelingen van uw bedrijf.

In onze huisstijl hebben we verwoord hoe we naar onszelf kijken. We zijn eigentijds, wat zich uit in ons taalgebruik, onze werkaanpak en de inzet van moderne technieken in de communicatie met u. We zijn kritisch, omdat u dat nu eenmaal van een accountant mag verwachten. En we spreken klare taal en draaien niet graag om de hete brij heen. U weet daardoor goed wat u aan ons hebt.

► www.driebergenaccountants.nl

De VKB in ontwikkeling

Tekst en beeld Jos Aarnoudse en Adam van Bergeijk

In het januarinum­mer van Kerkbeheer stond een interview met de twee bestuursleden Henk van der Wal en Gert Koffeman. Zij vertelden over hun gedrevenheid de VKB letterlijk op zijn kop te zetten. Niet het bestuur bovenaan, en de leden onderaan, maar omgekeerd. Natuurlijk dient er veel lobbywerk en belangenbehartiging gezamenlijk en centraal te gebeuren. Maar het hart van de vereniging van kerkrentmeesters klopt daar waar het primaire werk zich afspeelt en daar waar in de regio kerkrentmeesters samenkomen om toegerust te worden voor hun taken. Met als doel dat lokale kerkrentmeesters met plezier hun werk kunnen doen ten behoeve van hun gemeente.

Twee dingen gaan veranderen

Er zijn twee dingen die gaan veranderen om de leden en de regionale afdelingen sneller en beter van dienst te kunnen zijn bij hun eigen taken. In de eerste plaats wordt de verenigingsdemocratie van de VKB aangepast. In de tweede plaats komt er ondersteuning van de negen afdelingsbesturen.

Verenigingsdemocratie op de schop

In het afgelopen jaar zijn daar allereerst ideeën over uitgewerkt en in allerlei bestuurlijke clubs binnen de VKB besproken. Ideeën moeten ook weer in statuten en reglementen worden vastgelegd. Het is zover, dat in december definitieve concepten op de tafel van het hoofdbestuur zullen liggen. Het komt erop neer dat er een kleiner bestuur komt (van de omvang van het huidige dagelijks bestuur), en dat de afdelingsvergaderingen in de regio een rol gaan krijgen in het bespreken van het beleid van de VKB met de leden. Verbindings­schakel tussen de negen afdelingen en het bestuur wordt een ledenraad, die samengesteld wordt uit drie leden per afdeling. Let op het woord 'verbindings­schakel'. Het is nadrukkelijk de bedoeling, dat er discussies gaan ontstaan op de regionale afdelingsvergaderingen met leden, afdelingsbestuur en de ledenraadsleden van die regionale afdeling, die van belang zijn voor de beleidsontwikkeling in het samenspel tussen ledenraad en bestuur. De leden staan bovenaan, daaronder het afdelingsbestuur, daaronder de ledenraad met bestuur, en daaronder het bureau met directie. Daarmee komen dus het huidige hoofdbestuur en de landelijke jaarlijkse algemene ledenvergadering te vervallen. Wel zullen er landelijke evenementen blijven, zoals in 2018 de VKB-lezing en het landelijke symposium in verband met het afscheid van mr. Peter de Lange, en in 2019 (D.V.) de tweede VKB-lezing met de uitreiking van de VKB Mercer Marsh Award en in 2020 de viering van

Hoofdbestuur mei 2018

het 100-jarig bestaan. Als in december het huidige hoofdbestuur de voorstellen goedkeurt, zullen deze in 2019 naar alle leden gaan, omdat uiteindelijk een algemene ledenvergadering (oude stijl) volgens de huidige statuten de nieuwe statuten zal moeten vaststellen. Zoals het er nu naar uitziet, zal die vergadering gehouden worden op zaterdag 11 mei 2019.

Versterking van de afdelingen

Het bureau in Dordrecht ondersteunt voortaan niet alleen het bestuur en de individuele leden die bellen of mailen, maar meer en meer de gehele vereniging. In het beleidsplan 'Samen Pro-actief' voor de periode 2018-2022 kunt u dat terug zien (zie op de website bij 'Vereniging' en vervolgens bij 'Vereniging & ANBI'). Niet dat het bureau opeens allerlei klusjes van afdelingsbesturen gaat overnemen, maar wel door actief een aanbod te ontwikkelen waardoor in de regio's een goed en gevarieerd programma kan ontstaan voor regionale ondersteuning van de leden (= de lokale colleges van kerkrentmeesters). Het is op

Adam van Bergeijk

VKB bureau Dordrecht, Vrieseweg 82

het bureau Adam van Bergeijk die – zoals het er nu naar uitziet – vanaf april 2019 voor zijn gehele werktijd de rol van ‘buitenman voor de vereniging’ krijgt toebedeeld. Er is de afgelopen maanden een nieuwe parttime medewerker geworven, die in de financieel-administratieve hoek taken gaat oppakken. We hopen in een volgend nummer een gezicht en een naam te kunnen presenteren. Dat betekent dat anderen op het bureau taken kunnen overnemen, en Adam van Bergeijk zich kan richten op het versterken van de negen afdelingen en hun besturen.

De opdracht

De opdracht is het versterken van de afdelingen, inclusief vitalisering en ondersteuning. Het zal in de eerste plaats gaan om beleidsmatige ondersteuning, ondersteuning bij communicatie met de leden in de desbetreffende afdeling, het coachen van afdelingsbesturen in hun nieuwe rol (voorbereiding op nieuwe verenigingsstructuur). Daarnaast zal het gaan om het stimuleren van afdelingen om te werken aan programma van samenwerking, training en toerusting in de eigen regio. Daarbij hoort het werken aan een ‘menukaart’ (sprekerslijst, formats voor een

avond, cursuswerk etc.). In een latere fase hoort er ook bij: het werven en scouten van nieuw VKB-talent, ondersteuning bij netwerkvorming in de regio, ondersteuning bij regionaal lobbywerk en bij regionale fondsenwerving.

Samen pro-actief

Duidelijk mag zijn dat het nooit alleen kan komen van een nieuwe medewerker (hoe gedreven en energiek ook), of van een landelijk bureau (hoe goed ook functionerend) of van een landelijk bestuur (hoe visionair en beleidsmatig georiënteerd ook), maar dat het zal gaan om de wisselwerking in de vereniging met alle leden. Met u als lokale kerkrentmeesters dus. Samen pro-actief. Ter wille van een goed georganiseerde kerk (niet te veel en niet te weinig) waar maximaal onze energie kan uitgaan naar de primaire roeping van de kerk: de verkondiging van het Evangelie en het omzien naar allen die dat kunnen gebruiken.

Menu

- > Aanbod
- > Vraag
- > Hoe werkt het?

Mijn account

- > Inloggen
- > Registreren

Categorieën

- > Alle aangeboden voorwerpen
- > Beeldhouwwerk
- > Boeken
- > Glas-in-lood
- > Kandelaars
- > Metaal
- > Meubilair
- > Schilderkunst

Vul hier uw zoekterm in

1 2 3 Resultaten per pagina 18 Volgende

	Predikantenbord U KUNT REAGEREN TOT 31-12-2019	Aantal aanvragen 2 <input type="button" value="Aanvragen"/>
	Preekstoel U KUNT REAGEREN TOT 31-12-2019	Aantal aanvragen 3 <input type="button" value="Aanvragen"/>
	Doophek U KUNT REAGEREN TOT 31-12-2019	Aantal aanvragen 3 <input type="button" value="Aanvragen"/>

Vraag en Aanbod Religieuze Voorwerpen

Kaarsenkapel in de Domkerk Utrecht

Geven en nemen

Nieuw leven voor religieuze voorwerpen

Tekst Anique de Kruijf **Beeld** Arjan Bronkhorst

U merkt het zelf vast ook: kerken in Nederland zitten niet stil. Er worden allerlei activiteiten georganiseerd om mensen te laten kennismaken met enerzijds de kerkelijke gemeente en anderzijds de prachtige en handige locatie. Steeds meer kerken gaan op zoek naar mogelijkheden tot nevengebruik. Op die manier stelt u anderen immers in staat om ook te genieten van uw mooie gebouw en bovendien kunt u de kosten zo een beetje delen. Vaak zijn er wel wat aanpassingen nodig aan uw interieur om het gebouw geschikt te maken voor ander gebruik naast de eredienst. Gelukkig kunt u altijd gebruik maken van de expertise van bijvoorbeeld de VKB en Museum Catharijneconvent.

Waardering voor en van uw interieur

Bent u van plan om het interieur van uw kerk wat aan te passen? Bedenk dan eerst of uw oorspronkelijke interieur als geheel een bijzondere waarde vertegenwoordigt. Misschien zijn er van uw type interieur nog maar een paar in Nederland. Of wellicht hebt u een prachtig ensemble van voorwerpen, die gezamenlijk heel bijzonder zijn. De erfgoed specialisten van Museum Catharijneconvent kunnen met u meekijken en u adviseren waarop u moet letten. Na contact met een erfgoed specialist hebt u een helder overzicht van welke voorwerpen van bijzonder nationaal of lokaal belang zijn en welke voorwerpen een minder grote waarde hebben. Zo weet u waar uw aandacht het best naar uit kan gaan.

Vraag en Aanbod

Wanneer u nadenkt over een herstructurering of herinrichting stuit u ongetwijfeld op voorwerpen die u eigenlijk niet langer kunt gebruiken; in de nieuwe inrichting kiest u bijvoorbeeld voor losse stoelen en dus worden uw banken overbodig. Ook is de kans groot dat u ontdekt dat er juist

een handig voorwerp ontbreekt; u wilt omwonenden bijvoorbeeld een plek bieden om een kaarsje op te steken en bent daarvoor op zoek naar een kaarsentafel. Om het u in dit soort gevallen gemakkelijk te maken ontwikkelde Museum Catharijneconvent Vraag en Aanbod Religieuze Voorwerpen: een online omgeving waar aanbieders en aanvragers van religieuze voorwerpen elkaar vinden. U kunt hier bijvoorbeeld uw kerkbanken aanbieden, zodat een andere kerk deze kan gebruiken. Bovendien kunt u hier kijken of een andere kerk toevallig een kaarsentafel ter beschikking stelt die u kunt aanvragen.

De spelregels

Alleen kerkelijke instellingen mogen – geheel kosteloos – gebruik maken van Vraag en Aanbod Religieuze Voorwerpen. Zo weet u als aanbieder zeker dat uw doopvont of kandelaars weer een nieuw leven krijgen in de liturgie. De aanvrager moet zijn aanvraag motiveren, waardoor u als aanbieder kunt kiezen aan welke aanvrager u uw voorwerp overdraagt. De overdracht gebeurt op basis van gunning. U verdient dus geen geld met uw aanbod. Daar staat natuur-

lijk tegenover dat u zelf ook niets betaalt voor voorwerpen die u toegewezen worden. De charmante gedachte hierachter is vanzelfsprekend: kerken helpen kerken en zo wordt iedereen er beter van.

Geïnteresseerd?

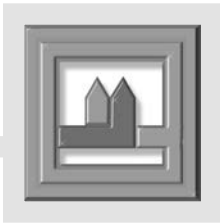
Heb ik uw interesse gewekt? Zoekt u een bepaald voorwerp voor uw kerk? Of wilt u juist een voorwerp aanbieden, misschien doordat uw kerk helaas de deuren moet sluiten? Via Vraag en Aanbod Religieuze Voorwerpen krijgt zo'n 85% van de aangeboden voorwerpen een nieuw leven. Kijkt u maar eens rustig rond op <http://vraagenaanbod.catharijneconvent.nl>.

*Anique de Kruijf
Afdelingshoofd Erfgoed in Kerken
en Kloosters*

Museum Catharijneconvent

www.catharijneconvent.nl
<https://kerkcollectie.catharijneconvent.nl>
a.dekruijf@catharijneconvent.nl

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Rokus Huibert Romijn,
Giessen - Oudekerk en
Peursum, 40 jaar organist

Stoffer Smit, Haren – Onnen,
circa 40 jaar diverse functies

Leendert Barendregt, Lei-
den, 40 jaar adviseur onder-
houd en restauratie van de
Hooglandse Kerk en de Marekerk

Jan Teeuw, Overschie,
50 jaar organist

Johanna Pieterella Baijens, Sint
Laurens, ruim 41 jaar organist

Hindrik de Muinck,
Stadskanaal, 55 jaar organist

GOUD

toegekend aan:

Johannes Lourens Rodenhuis,
Dwingeloo, 30 jaar
organist en roostermaker

Johannes Adrianus
Verhoeven, Heeze, vele jaren
koster en diverse andere functies

Henri Wooldrik, Helmond,
33 jaar kerkrentmeester

Anneke van Stratum – van der
Kamp, Kampen, 40 jaar mede-
werker Kerkelijk Bureau

Dirkje Maria Houwaard –
Zwanenburg, Katwijk aan den
Rijn, ruim 45 jaar diverse functies

Jan Buiten, Koekange,
32 jaar organist

Cees Ohlsen, Rozenburg,
ruim 34 jaar organist

*R.H. Romijn, Giessen - Oudekerk en
Peursum*

H. Wooldrik, Helmond

Leendert Barendregt, Leiden

*A.van Stratum – van der-
Kamp, Kampen*

J. Teeuw, Overschie

*D.M. Houwaard – Zwanenburg,
Katwijk aan den Rijn*

J.L. Rodenhuis en R. Pos, Dwingeloo

J.Buiten, Koekange

J.A. Verhoeven, Heeze

C. Ohlsen, Rozenburg

Tieme Slomp,
Ruinerwold, 40 jaar organist

Elisabeth de Jong – Visser, Wirdum,
35 jaar diverse functies

ZILVER

toegekend aan:

Hanny van der Koppel,
Bergharen-Hernen, 25
jaar administratrice

Ruth Pos, Dwingeloo,
24 jaar organiste

Jacob de Vries, Franeker, 20
jaar notulist en archivaris

Gerrit Willem Gijsbert van
Spankeren, Ginneken, 25
jaar cantor-organist

Crinoline Adriana Boas – Blok,
Nijkerk, 28 jaar cantor

Jan Izaäk van Harten,
Schoonhoven, 25 jaar koster

Jannie Hendrika van Harten – van
Geelen, Schoonhoven, 25 jaar koster

Johannes de Schipper, Spankeren,
Laag Soeren en Dieren Noord-Oost,
23 jaar creatief eindredacteur

BRONS

toegekend aan:

Maria Klaartje Tolsma – Kleijne,
Lollum – Waaksens,
ruim 14 jaar koster

EREPENNING VKB

toegekend aan:

Jan de Hek, Giessendam / Neder-
Hardinxveld, 65 jaar organist

Gerardus Johannes Jacobus Bal,
Naaldwijk, 50 jaar organist

Anne Klaas Gorter,
Stadskanaal, 62 jaar organist

T. Slomp, Ruinerwold

J.I. van Harten, Schoonhoven

E. de Jong – Visser, Wirdum

*J. H. van Harten - van Geelen,
Schoonhoven*

J. de Vries, Franeker

*J. de Schipper, Spankeren, Laag
Soeren en Dieren Noord-Oost*

G.W.G. van Spankeren, Ginneken

*J. de Hek, Giessendam /
Neder-Hardinxveld*

C. A. Boas – Blok, Nijkerk

G.J. J. Bal, Naaldwijk

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

**VADEMECUM KERKELIJKE
BEGRAAFPLAATSSEN**

Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen

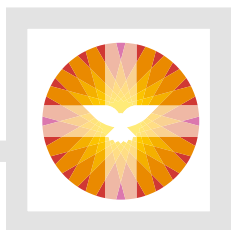
Handboek voor de kerkrentmeester in de Protestantse Kerk in Nederland

Het Vademecum Kerkelijke begraafplaatsen is hét handboek voor kerkelijke gemeenten die in het bezit zijn van een begraafplaats.

Het boek geeft een zo volledig mogelijk beeld van alles wat met begraven en begraafplaatsen in kerkelijke gemeenten te maken heeft.

De uitgave is samengesteld door de Commissie Beheer Kerkelijke begraafplaatsen van de VKB, waarbij tekstbijdragen geleverd zijn door de heren R.M. Belder, ing. D.A.J. Bruil, drs. J. la Croix, mr. A. Rigters, C. Spek en drs. W. van Vliet.

Bestellen kan via webshop: www.kerkrentmeester.nl.

PKN Onderscheidingen

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Willem Blanken, Groenlo,
ruim 40 jaar predikant

Geertje Smit – Koekoek, Haren
– Onnen, circa 40 jaar diaken
en diverse andere functies

W. Blanken, Groenlo

G.C. Ket – Warnaar, 's-Gravenzande

GOUD

toegekend aan:

Gerrit Arie de Boer,
Amersfoort, 29 jaar diverse functies

Reina Maria van Mourik,
Amersfoort, 41 jaar diverse functies

Eric Goossen, Bergen op Zoom,
27 jaar diverse functies

Marianne Geertruida Johanna
Haas – Vreugdenhil,
's-Gravenzande, 29 jaar
diverse functies

Geertje Cornelia Ket –
Warnaar, 's-Gravenzande,
33 jaar diverse functies

*R.M. van Mourik en G.A.
de Boer, Amersfoort*

H. Schoemakers, Amersfoort

ZILVER

toegekend aan:

Hendrikus Schoemakers,
Amersfoort, 23 jaar diverse functies

Pieter in 't Hout, Bennekom, 24
jaar ouderling en kerkrentmeester
en voorzitter van de kerkenraad

Gerard Leendert de Leeuw,
Hoogblokland, 33 jaar diaken,
ouderling en vervangend hulpkoster

E. Goossen, Bergen op Zoom

G.L. de Leeuw, Hoogblokland

EREPENNING PKN

toegekend aan:

Arie Pieter van der Maas, Hoek,
ruim 25 jaar predikant

*M.G.J. Haas – Vreugdenhil,
's-Gravenzande*

A.P. van der Maas, Hoek

VKB VERZEKERINGEN

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- Brandverzekering
- Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- Rechtsbijstandverzekering
- Werkgeversaansprakelijkheid
- Groepsreis/ongevallenverzekering
- Ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- Persoonlijke ongevallenverzekering
- Vervangingsverzekering predikanten
- Verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- Fraude- en berovingsverzekering

Uw contactpersonen

DIMFIE VAN SUNDERT
010 40 60 520
info.vkb@mmc.com

JOYCE DEN HOLLANDER-OSSEWAARDE
010 40 60 817
info.vkb@mmc.com

